

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

«TASDIQLAYMAN»

O‘quv ishlar bo‘yicha prorektor
R.G‘.Jumayev
2024 y.

«KELISHILDI»

«KELISHILDI»

Tarix va yuridik fakulteti

O‘quv uslubiy department boshlig‘i

dekani A.A. Boltayev

M.A. Tursunov

«30» 2024 yil

«30» 2024 yil

5120300 – Tarix (mamlakatlar va yo‘nalishlar bo‘yicha) yo‘nalishida ixtisoslik fanlaridan yakuniy davlat attestatsiyasi sinovlari bo‘yicha

DASTUR

3.00. Ixtisoslik fanlari:

- 3.01. O‘zbekiston madaniyati va san‘ati tarixi.
- 3.02. Jahon sivilizatsiyalari tarixi.
- 3.03. Sharq allomalarining ilmiy merosi.
- 2.11. Tarix falsafasi va tarix o‘qitish metodikasi.

Buxoro – 2024

Ushbu yakuniy davlat attestatsiyasi dasturi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2009 yil 22 maydagi 160-son buyrug'i bilan tasdiqlangan, O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida 2009 yil 5 iyunda 1963-son bilan davlat to'yxatidan o'tkazilgan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarining yakuniy davlat attestatsiyasi to'g'risida Nizom" ga asosan, "Arxeologiya va Buxoro tarixi" va "Jahon tarixi" kafedralarida ishlab chiqilgan.

Tuzuvchilar:

Hayitov J.Sh. BuxDU "Jahon tarixi" kafedrasi dosenti, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori

Rahmonov K.J. BuxDU "Jahon tarixi" kafedrasi dotsenti, tarix fanlari nomzodi

Temirov F.U. BuxDU "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedrasi mudiri tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori

To'rayev H.X. BuxDU "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedrasi professori, tarix fanlari doktori

Tag'rifchilar:
O'to'rov D.J. O'ZMLU "Jahon tarixi" kafedrasi mudiri, tarix fanlari nomzodi, dosent

Shukrullayev Y.A. Buxoro muhadislik texnologiyasi instituti "Ji'imoiy fanlar" kafedrasi dosenti, tarix fanlari nomzodi

Yakuniy Davlat attestatsiyasi dasturi Tarix va yuridik fakulteti "Jahon tarixi" va "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedralarining 20__ yil ___dagi ___-sonli yig'ilishida muhokama qilingan va ma'qullangan.

Yakuniy Davlat attestatsiyasi dasturi Tarix va yuridik fakulteti uslubiy kengashining 20__ yil ___dagi ___-sonli yig'ilishida muhokama qilindi, tasdiqqa tavsiya etilgan.

Yakuniy Davlat attestatsiyasi dasturi Buxoro davlat universiteti Uslubiy Kengashining 20__ yil ___dagi ___-sonli yig'ilishida muhokama qilingan va tasdiqlangan.

KIRISH

Yakuniy Davlat attestatsiyasi dasturi 5120300 – *Tarix (mamlakalar va yo'nalishlar bo'yicha)* yo'nalishi bitiruvchilarining "Ixtisoslik fanlari" bo'yicha egallagan bilim va malakalarini baholash uchun tuzilgan. Mazkur dastur 1-4 kurslarda "Jahon sivilizatsiyalari tarixi", "Tarix falsafasi va tarix o'qitish metodikasi", "O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi", "Sharq allomalarining ilmiy merosi" fanlari o'qitilgan. Ushbu dastur "Arxeologiya va Buxoro tarixi" va "Jahon tarixi" kafedrasi fanlarining eng qadimgi zamonlardan to'hozirgi kunlargaacha bosib o'tgan uzoq va murakkab tarixiy yo'lini, ji'imoiy-siyosiy, iqtisodiy, madaniy va ma'naviy hayotini xolisona o'rganish, mamlakatimizning demokratalashirish va iqtisodiyotni bozor tamoyillari, jahon hamjamiyatiga har tomonlama integratsiyasini chuqurlashtirish, xorijiy mamlakatlarning ji'imoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy taraqqiyotini ilmiy va amaliy ahamiyatini hamda fanning rivojlanish qonuniyatlarini va tamoyillarini, fanning tarkibi va tuzilishi, uni tashkil qilish va boshqarish, fanning tasnifi kabi masalalar ahamiyati ochib berilib, talabalarning nazariy va amaliy masalalari to'g'risida nazariy bilimlarni shakllantirish va amaliyotda tatbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat hamda tarixchilarni zamonaviy fanning muammolarini yechuvchi yetuk tarixchi mutaxassisini tayyorlashdagi o'rni kabi masalalarni qamraydi.

Dasturling asosiy qismida fanlarning pyredmiyati va bilish usullari, ishlab chiqarish jarayoni va uning natijalari, ji'imoiy-iqtisodiy jarayonlarni tizim o'rganishda O'zbekiston tarixining qiziqarli va murakkab jarayonlarida davlatchilik tarqiyotining o'rni va ahamiyati beqiyos bo'lganligi, uning taraqqiyotida mavjud bo'lgan ko'plab bosqichlar, tamoyillar, yo'nalishlar, shuningdek, turli tarixiy davrlarda o'zbek davlatchiligining rivojlanishida ji'imoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy omillarining ta'sirini ochib berish, davlatchilik taraqqiyoti va xalqaro munosabatlarda o'rnatilgan bog'liqlik tomonlarini atrofligicha taxlil etish, davlatchilik taraqqiyoti va xalqaro munosabatlarda o'rnatilgan bog'liqlik tomonlarini atrofligicha taxlil etish, O'zbekiston hududida mavjud bo'lgan davlatlarning rivojlanishidagi asosiy tendensiyalarni ko'rsatib berish mavzulari keltirilgan.

2. "Jahon sivilizatsiyalari tarixi", "Tarix falsafasi va tarix o'qitish metodikasi", "O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi", "Sharq allomalarining ilmiy merosi" fanlari bo'yicha o'tkaziladigan yakuniy davlat attestatsiyasi sinoviy yozma ishlarni **BAHOLASH MEZONI**

"Jahon sivilizatsiyalari tarixi", "Tarix falsafasi va tarix o'qitish metodikasi", "O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi", "Sharq allomalarining ilmiy merosi" ixtisoslik fanlaridan bakalavriat yo'nalishlariga yakuniy davlat attestatsiyasi sinoviy yozma usulida o'tkaziladi. Har bir variant 4 savoldan iborat. Variantdagi 4 ta savolning har biridan olish mumkin bo'lgan maksimal ball 25 ga teng bo'lib, jami 100 ball to'plash mumkin.

Har bir savolga javob to'g'ri va to'liq yoritilisa, pedagogika nazariyasi va tarixi, umumiy psixologiyaga doir zamonaviy nazariyalarni bilishi, mustaqil, aniq fikrlar asosida muammolarga ijodiy yondashgan holda yoritilisa, javobda mantiqiy yakitilikka erishilgan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 21,5-25 ball oralig'ida baholanadi.

Savolga to'g'ri javob yozilsa, ilmiy-amaliy jihatdan asosi mantiqi yoritilgan bo'lsa, biroq bugungi ta'lim va tarbiya jarayoni yangilanishlar amaliyoti bilan bog'lashda ayrim noaniqliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 21-18 ball oralig'ida baholanadi.

Savolga asosan to'g'ri javob yozilsa, biroq qo'yilgan masalaning mohiyati, mazmuni, natijalari yuzaki yoritilsa, fikr-mushohada bayonida tarqoqlik kuzatilsa, uzlashtirish kursatkichi 17,5-14 ball oralig'ida baholanadi.

Savolga javoblar noto'g'ri yozilsa, o'quv adabiyotidan so'zma-so'z ko'chirilgan bo'lsa yoki savollarga, umuman, javob yozilmagan bo'lsa, o'zlashtirish ko'rsatkichi 0-13,5 ball oralig'ida baholanadi.

T.r	Umumi y ball	Baho	Bakalavr talabasining bilim darajasi	Xususiy ball
1	21,5-25	A'lo (86-100)	Qo'yilgan savollar mazmunan aniq yoritilib, siyosiy islohotlar va jarayonlarning mazmun-mohiyati to'liq ochib byerilgan. O'zbekistonda ta'lim va tarbiya sohasidagi islohotlar tahlili va ularning amaliy samaralari, natijalari va hayotga tatbiq etilishi bo'yicha mustaqil, ijodiy fikr mavjudligi. Javoblarda mantiqiy yaxlitlikka erishilgan va umumiy xulosalar qilingan. Imlo va stilistik xatolarga yo'l quyilmagan.	8-8,5 7-7,5 5-6,5 1,5-2,5
2	18-21	Yaxshi (71-85)	Javob to'g'ri yozilgan, unda siyosiy bilimlar asosli yoritilgan, ammo sana va sonlarda chalkashliklarga yo'l qo'yilgan. Javobda talabaning mustaqil mushohada yuritish qobiliyati seziladi.	6-7 5,5-6
3	14-17,5	Qoniqarli (55-70)	Ijodiy yondashuv mavjud. Talaba muammoni tahlil qilish qobiliyati ega. Savolga javobda masalaning mohiyatini tushunilgan, ammo mazmun va natijalar yuzaki yoritilgan. Fikrlar bayonida tarqoqlik kuzatiladi. Javoblarda mantiqiylik tamoyili buzilgan. Tasavvurga ega, lekin tahlil yetarli emas.	5-6 4-4,5 3-4 2-3
4	0-13,5 gacha	Qoniqarsiz (0-54)	Savol bo'yicha aniq tasavvurga ega emas. Umuman javob yozilmagan. Noto'g'ri javob va ma'lumot berilgan. O'quv adabiyotidan aynan so'zma-so'z ko'chirilgan	0-13,5

O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi fanining asosiy qismi

O'zbekistonning madaniyati va san'ati tarixi fanining maqsadi va vazifalari. Faning maqsad va vazifalari. Madaniyat va san'at tarixi fanining maqsadi va vazifalari. Inson va jamiyat hayotidagi o'rni va ahamiyati. Moddiy va ma'naviy madaniyat, ularning o'zaro aloqadorligi. Moddiy va ma'naviy madaniyatning asosiy belgilari. Madaniyatning sohalar bo'yicha tasnifi va uning turlari. Madaniyatning ko'rinishlar bo'yicha tasnifi.

Madaniyat va san'atning umumiy xususiyatlari. Madaniyat va san'atning jamiyat hayotidagi funksiyasi.

O'zbekistonning eng qadimgi davr madaniyati va san'ati. O'rta Osiyo eng qadimgi madaniyati va san'atining o'ziga xos xususiyatlari. Ibtidoiy diniy tasavvurlar, urf-odatlar. Paleolit, mezolit, neolit va eneolit davri madaniyati va san'ati.

Bronza va ilk temir davri madaniyati va san'ati.

Bronza va ilk temir davrining o'ziga xos xususiyatlari. Bronza va ilk temir davri madaniyati va san'ati. Madaniy va savdo aloqalar rivoji.

Ahamoniylar davri madaniyati va san'ati.

Ahamoniylar imperiyasi davri madaniyati, hamda bu madaniyatga O'rta Osiyo xalqlarining qo'shgan hissasi. Madaniyat rivojida zardushtiylik va "Avesto"ning o'rni. Oromiy yozuvi.

Antik davri madaniyati va san'ati.

Ellin madaniyati va san'atining o'ziga xos xususiyatlari. Salavkiylar davri ellin madaniyati va san'ati. Yunon-Baqtriya davlatida yunonlar va mahalliy madaniyat sintezi. Sharq ellin madaniyati va san'atining vujudga kelishi. Me'morchilik, haykaltaroshlik, teatr va musiqa san'ati. Yunon-Baqtriya yozuvi.

Xorazm madaniyati. Kushonlar davrida madaniyat va san'atning yuksalishi. Oromiy yozuvi asosida kushon-baqtriya alfaviti, so'g'd va xorazm yozuvlarining rivojlanishi. Buyuk Ipak yo'lining O'rta Osiyo xalqlari madaniyati va san'ati taraqqiyotidagi o'rni.

Ilk o'rta asrlar madaniyat va san'ati.

Eftaliylar va Turk xoqonligi davrida madaniyat va san'atning o'ziga xos xususiyatlari. Arab istilosining mahalliy madaniyat va san'atga ta'siri. Islom dini va ma'naviy madaniyatdagi o'zgarishlar. Ilk o'rta asrlar me'morchiligi.

IX-XIII asrlarda O'zbekiston madaniyati va san'ati.

Somoniylar, Qoraxoniylar, G'aznaviylar, Xorazmshohlar davrida madaniy hayot. Me'morchilik san'ati rivoji va murakkab kompozitsiyalarni yaratilishi. Kulolchilik, shishasozlik san'ati, zargarlik. Hattotlik va miniatyura san'ati rivoji.

Amir Temur davrida madaniyat va san'at taraqqiyoti.

Amir Temur madaniyati va san'atining o'ziga xos xususiyatlari. Obodonchilik ishlari. Hunarmandchilik va uning turlari, taraqqiyoti. Savdo-sotiqning rivojlanishi, karvon yo'llarining ahamiyati. Amir Temur davrida Samarqandning ulkan madaniyat markaziga aylanishi. Amaliy-bezak san'ati. Bronza, kumush va oltindan quyma idishlar yasash borasidagi muvaffaqiyatlar. Me'morchilik. Shaharsozlik. Naqqoshlik, xattotlik san'ati.

Temuriylar davrida Movarounnaxr va Xuroson madaniyat va san'at rivoji.

Temuriylar davrida madaniy hayot: ilm-fan rivoji. Temuriylar davri madaniyati va san'atining o'ziga xos xususiyatlari. Obodonchilik ishlari. Naqqoshlik, xattotlik san'ati. Samarqand miniatyura maktabi va uning xususiyatlari.

Sadiy hunarmandchilik va uning turli shakllari. Kulolchilik sohasidagi yangiliklar.

Buxoro xonligi va amirliigi davri madaniyati va san'ati.

Shayboniy davrida madaniyat va me'morchilik. Hattotlik san'atining rivojlanishi. Kibob bezash hamda miniatyura ishlash borasidagi yutuqlar. Asharxoniy davrida me'morchilik san'ati. Tasviriy san'at me'moriy bezaklarda amaliy san'at buyumlari keng o'rin egallashi va ularning ajralmas qismiga aylanishi. Miniatyura va kitobot san'ati.

Buxoro amirliigidagi madaniyat va san'at. Buxoroning Markaziy Osiyodagi diniy markaz sifatidagi o'rni. Me'morchilikda an'anaviy qurilishlarning davom etishi.

Xiva xonligi davrida madaniyat va san'at.

Xiva xonligi davrida ilm-fan. Xiva xonligida madaniyat va san'at. Xivaning mashhur me'moriy yodgorliklari va undagi bezak san'ati. Ganch va yog'och o'ymakorligi san'ati taraqqiyoti. Tasviriy san'atning o'ziga xos jihatlari. Shaharsozlik. Amaliy-bezak san'ati. Kitobat va tasviriy san'at. Musiqa san'ati va uning vakillari.

Qo'qon xonligi davri madaniyati va san'ati

Qo'qon xonligi davrida ilm-fan. Qo'qon xonligida madaniyat va san'at. Qo'qon xonligi davri me'morchiligining o'ziga xos xususiyatlari. Kitobot san'ati. Hattotlik san'ati. Hattotlik maktablari va uning vakillari. Tasviriy san'at. Musiqa va so'z san'ati va uning yirik vaqillari. Amaliy-bezak san'ati. Ganch va yog'och o'ymakorligi. Gilamdo'zlik, zardo'zlik, kandakorlik buyumlarida badiiy san'atning ko'llanilishi.

Rossiya imperiyasi mustamlakasi davrida Turkiston madaniyati va san'ati

(XIX asrning ikkinchi yarmi - XX asrning boshlari).

XIX asr oxiri - XX asr boshlarida O'zbekiston madaniyati va san'atining umumiy tavsifi. Shahar va qishloqlar turmush tarzining o'zgarishi. Zamonaviy san'at turlarining kirib kelishi. Arxitektura va tasviriy san'at. Kino va teatr san'ati. Turkistonda amaliy bezak va xalq san'ati. Gilamdo'zlik, zardo'zlik, kandakorlik buyumlari

Sovet mustabid tuzumi davrida O'zbekiston madaniyati va san'ati.

Sovet hokimiyati hukmronligining dastlabki yillari madaniy hayotda mafkuraviy bosimning kuchayishi. Ma'muriy-buyruqbozlik va "madaniy inqilob" kabi soxta g'oyalarning jamiyat hayotiga majburiy singdirilishi.

Kino va teatr san'ati. Teatr va kino namoyondalarining faoliyati. Alisher Navoiy nomidagi katta Akademik opera va balet teatri, Muqimiy nomidagi musiqali drama teatri.

Birinchi o'zbek xalq musiqa ansamblining tashkil etilishi. O'zbekiston tasviriy san'ati. O'zbek kulolchilik san'ati. Sovet mafkurasiining islom diniiga munosabati. Mustabid sovet tuzumi yillarida vaqtli matbuot va madaniy oqartuv muassasalari faoliyati.

Ikkinchi jahon urushidan keyin O'zbekiston madaniyati. O'zbek madaniyatining ta'qib ostiga olinishi. Teatr va kino sohasida ta'qibning kuchayishi. Qo'shiqchilik

san'ati. Milliy maqom san'atini saqlab qolish yo'lidagi harakatlilar.

Urushdan keyingi yillarda O'zbekiston rassomlari, haykaltaroshlari, xalq amaliy san'ati ustalarning ijodi. 1980 yillarda o'zbek madaniyatiga ta'qibning kuchayishi. Islom diniiga munosabat. "Navro'z"ning ta'qib ostiga olinishi.

Mustaqillik yillarida O'zbekiston madaniyati va san'ati.

Mustaqillik yillarida O'zbekistonda madaniyat hayot. Me'morchilik san'ati. Rassomlik san'ati taraqqiyoti. San'atda tarixiy portret va kompozitsiyalarning paydo bo'lishi. Haykaltaroshlik san'ati.

Mustaqillik yillari amaliy san'at rivoji. Kino va teatr sohasidagi yangiliklar. Alisher Navoiy nomidagi Milliy akademik drama teatrining yangi-dan berpo etilishi. Musiqa sohasidagi xalqaro ko'rik tanlovlari. Mustaqillik yillarida kulolchilik. Mustaqillik yillari yog'och o'ymakorligi, uning maishiy va monumental turlarining keng rivojlanishi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xakimov A.A. Iskussivo Uzbekistana: istoriya i sovremennost. -Tashkent. 2010.
 2. Qoraboyev U., Soetov G. O'zbekiston madaniyati. -T.: Tafakkur-Bo'stoni, 2011.
 3. Hamidov H. XVI-XIX asrlar yurtimiz madaniyati tarixidan lavhalar. -Toshkent: Shearq, 2009.
 4. Ma'naviyat yulduzlari. -Toshkent: Fan, 2005.
 5. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T.1. -Toshkent: O'zbekiston, 2017.
 6. Mirziyoyev Sh.M. Qorun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent: O'zbekiston, 2017.
 7. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajegimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent: O'zbekiston, 2017.
 8. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farvon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda berpo etamiz. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag'ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo'shama majlisidagi nutq. T.: «O'zbekiston» 2016.
 9. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat-yengilmaz kuch. -T.: Ma'naviyat, 2008.
 10. Abdullayev N.U. San'at tarixi. 1-kitob. -T.: San'at, 2001
 11. Avesto / Asqar Markam tajimasi. - Toshkent: Shearq, 2001.
- Axborot manbaalari**
1. www.ziyouet.uz
 2. www.edu.uz
 3. www.kitobxon.uz
 4. www.fvat.uz
 5. www.mirknig.ru

O'zbekiston madaniyati va san'ati tarixi fanidan tavsiya etiladigan savollar

1. Madaniyat va san'atning inson va jamiyat hayotidagi o'rni va ahamiyati haqida fikr bildiring.
2. Moddiy va ma'naviy madaniyat, ularning o'zaro aloqadorligi tushuncha bering.
3. Moddiy va ma'naviy madaniyatning asosiy belgilari.
4. Madaniyatning sohalar bo'yicha tasnifi va uning turlari.
5. O'rta Osiyo eng qadimgi madaniyati va san'atining o'ziga xos xususiyatlari.
6. Ibtidoiy diniy tasavvurlar, urf-odatlar.
7. Paleolit, mezolit, neolit va eneolit davri madaniyati va san'ati haqida ma'lumot bering.
8. Bronza va ilk temir davrining o'ziga xos xususiyatlari.
9. Bronza va ilk temir davri madaniyati va san'ati.
10. Bronza va ilk temir davri madaniyati va savdo aloqalar rivoji.
11. Ahamoniy imperiyasi davri madaniyati, hamda bu madaniyatga O'rta Osiyo xalqlarining qo'shgan hisssasi.
12. Madaniyat rivojida zarдушhtiylik va "Avesto"ning o'rni.
13. Oromiy yozuvi haqida yozing.
14. Ellin madaniyati va san'atining o'ziga xos xususiyatlari haqida yozing.
15. Salavkiylar davri ellin madaniyati va san'ati haqida yozing.
16. Yunon-Baqtriya davlatida yunonlar va mahalliy madaniyat sintezi
17. Sharq ellin madaniyati va san'atining vujudga kelishi (Me'morchilik, haykaltaroshlik, teatr va musiqa san'ati).
18. Yunon-Baqtriya yozuvi haqida ma'lumot bering.
19. Kushonlar davrida madaniyat va san'atning yuksalishi tarixi haqida fikr bildiring.
20. Oromiy yozuvi asosida kushon-baqtriya alfaviti, so'g'd va xorazm yozuvlarining rivojlanishi ularning tarixiy ahamiyati.
21. Buyuk Ipak yo'lining O'rta Osiyo xalqlari madaniyati va san'ati taraqqiyotidagi o'rni tarixining o'rganilishi.
22. Eftaliylar va Turk xoqonligi davrida madaniyat va san'atning o'ziga xos xususiyatlari haqida ma'lumot bering.
23. Arab istilosining mahalliy madaniyat va san'atga ta'siri haqida ma'lumot bering.
24. Islom dini va ma'naviy madaniyatdagi o'zgarishlar haqida ma'lumot bering.
25. Somoniylar, Qoraxoniylar, G'aznaviylar, Xorazmshohlar davrida madaniy hayot haqida ma'lumot bering.
26. Somoniylar, Qoraxoniylar, G'aznaviylar davrida me'morchilik san'ati rivoji va murakkab kompozitsiyalarni yaratilishi,

27. Somoniylar, Qoraxoniylar, G'aznaviylar kulolchilik, shishasozlik san'ati, zargarlik.
28. Somoniylar, Qoraxoniylar, G'aznaviylar, Xorazmshohlar davrida hattotlik va miniatyura san'ati rivoji.
29. Amir Temur madaniyati va san'atining o'ziga xos xususiyatlari haqida yozing.
30. Temuriylar davrida obodonchilik ishlari.
31. Temuriylar davrida hunarmandchilik va uning turlari, taraqqiyoti.
32. Amir Temur davrida Samarqandning ulkan madaniyat markaziga aylanishi.
33. Temuriylar davrida amaliy-bezak san'ati. Bronza, kumush va oltindan quyma idishlar yasash borasidagi muvaffaqiyatlar.
34. Temuriylar davrida Me'morchilik. Shaharsozlik.
35. Temuriylar davrida Naqqoshlik, xattotlik san'ati.
36. Temuriylar davrida madaniy hayot: ilim-fan rivoji. Temuriylar davri madaniyati va san'atining o'ziga xos xususiyatlari.
37. Temuriylar davrida Samarqand miniatyura maktabi va uning xususiyatlari.
38. Temuriylar davrida badiiy hunarmandchilik va uning turli shakllari. Kulolchilik sohasidagi yangiliklar
39. Shayboniylar davrida madaniyat va me'morchilik.
40. Shayboniylar davrida hattotlik san'atining rivojlanishi.
41. Shayboniylar davrida Kitob bezash hamda miniatyura ishlash borasidagi yutuqlar.
42. Ashtarxoniylar davrida me'morchilik san'ati.
43. Tasviriy san'at me'moriy bezaklarda, amaliy san'at buyumlari keng o'rin egallashi va ularning ajralmas qismiga aylanishi.
44. Buxoro amirligida miniatyura va kitobot san'ati.
45. Buxoro amirligida madaniyat va san'at.
46. Buxoroning Markaziy Osiyodagi diniy markaz sifatidagi o'rni.
47. Xiva xonligi davrida ilim-fan.
48. Xiva xonligida madaniyat va san'at.
49. Xivaning mashhur me'moriy yodgorliklari va undagi bezak san'ati.
50. Xiva xonligi davrida ganch va yog'och o'ymakorligi san'ati taraqqiyoti.
51. Xiva xonligida Tasviriy san'atning o'ziga xos jihatlari.
52. Xiva xonligida shaharsozlik. Amaliy-bezak san'ati. Kitobat va tasviriy san'at.
53. Qo'qon xonligi davrida ilim-fan.
54. Qo'qon xonligida madaniyat va san'at.
55. Qo'qon xonligi davri me'morchiligining o'ziga xos xususiyatlari.
56. Qo'qon xonligi davrida kitobot san'ati. Hattotlik san'ati.

Ikki daryo oralig'ining (Mesopotomiya)

Qadimgi sivilizatsiya

Qadimgi Myesopotomiyaning aholisi. Birinchi dehqonchilik xududlarining o'zlashirilishi. Shumer muammosi. Semit qabilalari. Miloddan avvalgi IV-III ming yilliklarda Shumer, Akkad va Ur hukmronligi davrida Myesopotomiya. Miloddan avvalgi II-III ming yilliklarda Bobil. Miloddan avvalgi III-II ming yilliklarda Ossuriya. Miloddan avvalgi XII-VII asrlarda Bobil va Ossuriya davlati. Ossuriyaning yemirilishi va yangi Bobil davlati. Iqtisod va sosial institutlar. Qadimgi Myesopotomiya madaniyati. Mixvat. Qadimgi Myesopotomiya adabiyoti. Maktablar. Kutubxonalar. Matyematika. Astronomiya. Myesopotomiya sivilizatsiyasining siyosiy nazariyasi va amaliyoti, Harbiy ish, huquq sohasidagi myerosi. Din va afsonalar. Ikki daryo oralig'i san'ati. Ossuriya san'ati. Yangi Bobil san'ati.

Qadimgi Misr sivilizatsiyasi.

Qadimgi Yuqori va Quyi Misr. Yuqori va Quyi Misrning birlashishi. Ilk podshohlik davri. Qadimgi podshohlik davri. O'rta podshohlik davri. Yangi podshohlik davri. Sais sulolasi davrida Misr. Qadimgi Misr jamiyatning siyosiy tizimi Iqtisod va sosial institutlar. Qadimgi Misr madaniyati. Misr girogliflari. Ilmiy bilimlar. Qadimgi Misr san'atining o'ziga xos xususiyatlari. Qadimgi Misrning dini va afsonalari. Monoteizmning birinchi tarixiy shakli: Exnotonning diniy islohotlari.

Qadimgi Kichik Osiyo va Sharqiy O'rta yer dengiz bo'yi sivilizatsiyalari.

Anatoliyaning Qadimgi madaniyat markazlari. Miloddan avvalgi II-III ming yillikda Qadimgi Anatoliya ilk davlatining vujudga kelishi. Xyett davlatining vujudga kiyelishi. O'rta Xett davri. Yangi Xett davri. Xett podshohligining davlat tuzumi sistyemasi. Xett jamiyatining iqtisodiy va sosial tuzilishi. Xettlarning harbiy san'ati. Xyettlar diplomatiyasi. Xyettlar san'ati va madaniyati.

Frigiya va Lidiya shoumliklari. Qadimgi Falastin. Suriya va Livanda shahar manzilgohlarining shakllanishi. Bibla, Alalax, Ebla. Yamxad davlati va gixsos birlashmasi. Fintikiyaning savdo shaharlari. Damashq podshohligi. Isroil - Yaxudiy podshohligi. Sharqiy o'rta yer dyengiz bo'yi madaniyati. Yaxudo dini insoniyat tarixidagi birinchi yakka xudolikka asoslangan din. Bibliya va uning jahon madaniyatini rivojlanishidagi o'rni. Karfagen: fintikiya mustamlakasidan - buyuk davlatgacha. Karfagen madaniyati.

Qadimgi Afrika va Janubiy Arabiston sivilizatsiyasi.

Myeroe sivilizatsiyasi. Qadimgi Kush Ksrma. Napata. Myeroe. Myeroe madaniyati. Tropic Afrikaning Qadimgi madaniyatlari G'arbiy Sudan va Nigyeriya sivilizatsiyasi o'chog'i. Markaziy Afrika va marqiyafrik sivilizatsiyasi o'chog'i. Qadimgi Gana. Luabala: Sanga va Katoto. Zimbabve sivilizatsiyasi. Suaxiliya sivilizatsiyasi. G'arbiy Sudanning buyuk davlati. Aksum. Nubiya. Syemit qabilalarining Janubiy Arabistonga kirib kiyelishi (miloddan avvalgi Sh-

57. Qo'qon xonligi davrida gilamdo'zlik, zardo'zlik, kandakorlik buyumlarida badiiy sn'atning ko'llanilishi.

58. Qo'qon xonligi davrida Tasviriy san'at. Musiqa va so'z san'ati va uning yirik vaqillari.

59. Ikkinchi jahon urushidan keyin O'zbekiston madaniyati. O'zbek adabiyotining ta'qib ostiga olinishi. Teatr va kino sohasida ta'qibning kuchayishi.

60. Sovetlar davrida qo'shiqchilik san'ati. Milliy maqom san'atini saqlab qolish yo'lidagi harakatlar.

61. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda madaniy hayot. (Me'morchilik san'ati)

62. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda madaniy hayot (Rassomlik san'ati taraqqiyoti. San'atda tarixiy portret va kompozitsiyalarning paydo bo'lishi. Haykaltaroshlik san'ati.).

63. Mustaqillik yillarida kulolchilik. Mustaqillik yillari yog'och o'yakorligi, uning maishiy va monumental turlarining keng rivojlanishi.

64. Qo'qon xonligi davrida hattotlik maktablari va uning vakillari

65. Rossiya imperiyasi mustamlakasi davrida Turkistonda madaniyat Arxitektura va tasviriy san'at. Kino va teatr san'ati.

Jahon sivilizatsiyalari fanining sosiy qismi

"Sivilizatsiya" tushunchasi. Uning ta'rifi va o'ziga xos sifatlari

Qadimgi dunyodagi madaniy taraqqiyot haqida tushuncha "Sivilizatsiya" terminining XVIII-XIX asrda Yevropa ilmiga kirib borishi. L.Morgan sistemasi sivilizatsiya. Hozirgi zamon fanida "sivilizatsiya" tushunchasi. M.Veber, O. Shpengler, A.Toynbi, F.Brodyel, K. Yaspers, P.Sorokin, S.Xantington nazariyalari. Sivilizatsiyaning bosqichli nazariyalari. Inson jamiyati taraqqiyoti muammosi ga sintetik yondashuv yo'llarini izlash. Sivilizatsiya va madaniyat. Sivilizatsiyalar o'rasidagi yagona madaniyat, o'ziga xoslik, xilma-xillikning o'zaro bog'liqligi.

Dastlabki sivilizatsiyalarning shakllanishi.

Dastlabki sivilizatsiyalarning sosial-iqtisodiy belgilari: yozuv, shaharlar, hastamatli arxitektura. Uzoq o'tmishdagi insoniyatning soni va joylashishi. Nyeofitlik inqilobning shart-sharoitlari. Yaqin sharqdagi dyexqonchilik madaniyati manbai. Iyerixon madaniyati. Kichik Osiyo markazi. Chyeyunyuy va Chatal - Xuyuk.

Jarmo va zagros madaniyatining umumiyliigi. Shimoliy Myesopotomiya (Ikki daryo oralig'i) ilk dyehqonchilik majmui. Janubiy Turkmanistondagi Joytun madaniyati. Janubiy - Sharqiy Osiyo va Ganga vodiysida ilk dyehqonchilik muammosi. Madaniyatning yangi tarixiy turi va uning madaniy standartlari. Yangi turmush tarzi va ma'naviy taraqqiyot. Madaniyat sohasidagi sifatiy siljish va birinchi madaniy inqilobning muammolari.

P ming yilliklar). Sabyey, Kataban, Xadramaut, Mayn sivilizatsiyalari. Ximiyarit davlati. Qadimgi Janubiy Arabiston madaniyati.

Qadimgi Kavkazorti o'lkalarning sivilizatsiyalari.

Miloddan avvalgi VI-V ming yilliklarda Kavkazorti o'lkalari. Urartu davlatining vujudga kiyelishi. Van podshohligining gullab-yashnashi. Urartu iqtisodi Urartu jamiyati va madaniyati. Urartu san'ati. Urartuning zaiflashuvi. Qadimgi Arman shohligi. Qadimgi Arman shohligining madaniyati. Kolkida davlati. Qadimgi Kolkida madaniyati. Iberiya davlati. Kavkaz. Albaniya. Kavkaz orti. Madaniyati.

Qadimgi va ilk o'rta asrda Eron.

Miloddan avvalgi II ming yillikda Eron. Qadimgi Elam. Uning iqtisodiy va ijtimoiy tashkil etilishi. Elam madaniyati. Elam yozuvi. Chiziqli bo'g'inli yozuv. Elam dini. San'at. Eronga midiya va fors qabilalarining kiyelishi. Midiya. Midiyaning madaniyati va san'ati. Ahamoniylar davrida Eron. Iqtisodiy va ijtimoiy institutlar. Siyosiy tizim. Ahamoniylar davrida Eronning madaniyati. Qadimgi Eronning dini: mazdak ta'limoti, zardushtiylik, zo'rvon. Qadimgi fors mixxati. Zardushtiyalar taqvimi. Ahamoniylar davrida Eronning san'ati. Parfiya davrida Eron. Jahon davlatida Parfiya. Parfiya davri madaniyati; Yunon va eron madaniyatining o'zaro ta'siri. Eron sasoniylar davrida. Iqtisodiy va ijtimoiy tuzilishi. Sasoniylar davrining madaniyati. Zardushtiylik - davlat dini. Moni ta'limoti mazdakiylar mafkurasi. Adabiyot va san'at.

Qadimgi Janubi-Sharqiy Osiyo va Xitoyning sivilizatsiyasi

Dongshon sivilizatsiyasi (miloddan avvalgi I-ming yillik). Iqtisodiy va ijtimoiy tuzilish. Madaniyat. San'at. Dongshon madaniyatining Malayya Yava xududlari, tay - austroosiyo muhitiga va namvyet davlatlariga ta'siri. Janubiy - Sharqiy Osiyo sivilizatsiyasi (miloddan avvalgi I-ming yillik). Vetrnam davlatlari. Indoneziyaliklar va mon-kxmyerlarining davlatchiligining tashkil qilinishi. Madaniyat. San'at.

Miloddan avvalgi III-II ming yilliklarda Xitoy. Shan va Chjou davri. Miloddan avvalgi VIII-III ming yilliklarda Xitoy. Chunsyu (bahor va kuz) davri. Chjango (kurashuvchi shohliklar) davri. Iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish. Davlat tuzilish tizimi. Yuz maktabining raqobati davri. Din. Afsonalar. Fan. Yozuv. Xitoy falsafasining oltin asri.

Konfusiy ta'limoti, dao ta'limoti, moi ta'limoti, iyeigizm. Sin markazlashgan davlatini vujudga kelishi. Miloddan avvalgi III asrda va I asrda To'ng'ich Xan saltanati. I-III asrlarda Kichik Xan saltanati. Madaniyat va fan. Buddha. Qadimgi Xitoy san'ati. Sh asrda Xitoy jamiyati. Suy va Tan saltanatlari. Sun davlati. Yuan sulolasi. Min sulolasi davri. Ajnabiy Sin sulolasi. Xitoy tarixining davrlari (siki). Xitoy sivilizatsiyasining o'ziga xos byelgilari. Xitoy. Konfusiya sivilizatsiyasi.

Hindiston sivilizatsiyasi.

Miloddan avvalgi III-II ming yilliklarda Hindiston sivilizatsiyasi. Sosial va siyosiy tuzum. "Vyeda davri". Shimoliy Hindistonda davlatlarning vujudga

kiyelishi. "Budda davri" Maur davrida Hindiston. Kushon va Gupt saltanatlari. Sosial - iqtisodiy munosabatlar va siyosiy tuzum. Qadimgi Hindistonning madaniy rivojlanishining asosiy byelgilari. "Vedalar", Induizm, Bxagavat - Gita. Buddizm. Falsafa. Fan. Adabiyot. San'at. Xarshi davlati. Induizm g'alabasi. Rajput knyazliklari. Janubiy Hindiston va Dyekan davlatlari (VIII-XII asrlar). XIII-XVI asrlarda Hindistonning musulmon davlatlari. Boburiylar saltanati Hindiston o'rta asr madaniyati. Hindiston madaniyatining an'anaviyligi.

Yapon sivilizatsiyasi.

"Yayoy" davri. yematay va Yamato davlatlari. "qo'rg'onlar davri" (IV-VII asrlar). Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish. Siyosiy tuzum. Ajdodlarga sig'inish va sintoizm. Yaponiyada Buddha ta'limoti. X-XVI asrlarda Yaponiya. Samuraylik. Iqtisodiy va siyosiy rivojlanishning asosiy byelgilari. Yapon sivilizatsiyasining ajralgan (yakka)lik xususiyati. Yaponiya tarixida Sharq va G'arb Yaponiya madaniyati. Fan. Adabiyot. San'at. Myeydzi davri va zamonaviylashtirish nuammosi.

Islom sivilizatsiyasi.

Islom sivilizatsiyasi asoslari. Muxammad va islomning vujudga kiyelishi. Butun dunyo saltanatiga yo'l. Birinchi to'rtta xalifalar. Tashqi ekspansiya va ichki tuzum. Ummanaviylar sulolasi. Abbosiylar sulolasi. Antik dunyo myerosi va Eronning ulug'lanishi. Xalifatning kuchi va zaif tomoni. Islom jamiyati va ijtimoiy diniy harakatlar. Islom uflari: tyecologiya, falsafa, adabiyot. Diniy va falsafiy evolyusiya. Murtilar ta'limoti Shariat. Shiya mas'habi. Maxdiy ta'limoti. Karmatlar va ismoiliylar. Erkinlik nuammosi. Mutaziltilar. Ashoriylar. Sufiylar ta'limotlari. Xalifatning qulashi. Fatimiylar. Buidlar G'aznaviylar, Saljuqiylar. Islom dunyosining bo'laklari. Almoraviylar G'arbda. Byerbyerlar millatchiligi. Almoxodlar. Yangi davr. Uchta katta Osiyo davlatining vujudga kiyelishi. So'ngi diniy yangi qonunlar. Bobo va byexa ta'limotlari. Modyernizm. Arab musulmon san'atining asosiy byelgilari. Hozirgi zamonda islom dunyosining ahamiyati. (roli).

Markaziy Osiyo sivilizatsiyasi. Markaziy Osiyo -sivilizatsiyasini yuzaga kiyeltiruvchi mustaqil manba.

Markaziy Osiyoning dastlabki dehqonchiligi. Miloddan avvalgi VI-IV ming yilliklar (Joytun, Oltin-tyepa) Miloddan avvalgi II-ming yillikda Markaziy Osiyo. Miloddan avvalgi II-I ming yilliklar oralig'i. Davlat vujudga kiyelishining shakllanishi. Baqtriya. Miloddan avvalgi I-ming yillikda. Markaziy Osiyo. Yunon - Baqtriya. Kushon davri. (I-IV asrlar). Eftaltilar, Turkular. Buyuk ipak yo'li. Qadimgi Markaziy Osiyoning madaniyati va san'ati. Urf-odatlarni tiklash va barqarorlikka yo'naltirish. Mazdakka sig'inish va zardushtiylik. Musulmon davri. IX-XII asrlarda madaniyat, fan, san'at. Markaziy Osiyoning uyg'onish davri. XIV-XVI asrlarda madaniyat, fan va san'at. Temur va Temuriylar davri. XVI-XVIII asrlarda Markaziy Osiyo. Madaniyat va san'at.

Qadimgi Yunon iston va Qadimgi Rim sivilizatsiyasi

Krit-mikven madaniyati. Axyey madaniyati. Doriylar. Buyuk Yunon mustamlakachiligi. Klassik Yunon iston. Yunon jamiyati - polis (sug'urta qilganlik to'g'ri xuljat).

Polislardagi jamiyat. Polisning iqtisodiy hayoti. Yunon sivilizatsiyasi rivojining ikki markazi. Polisning rivojlanish yo'li. Afrika. Sparta. Birinchilik uchun kurash. Polisning krizisga uchrashi. Qadimgi Yunon polisining madaniyati. Din va afsonalar. Qadimgi Yunon falsafasi. Qadimgi Yunon adabiyoti va san'atida inson. Ilohiy mukammallik qidirib. Sivilizatsiyaning so'nggi davri: ellinizm. Ellinizm manbalari. Siyosiy hayot va qadriyatlar saltanati. Ellinizm madaniyati.

Rim sivilizatsiyasi manbalari.

Rimliklar va ularning qo'shnilari. Respublika sari yo'li. Qadimgi davrda Rim jamiyati. Parisiy va plebeylar. Rim fuqarolik jamiyati. Rim saltanatining tashkil topishi. Sosial va iqtisodiy jo'shinlik. Butun dunyoga hukmronlik yo'li. Jamiyatning sosial-iqtisodiy tinchligi. Undan chiqish yo'llarini izlash. Rim jamiyatining sosial-iqtisodiy tinchligi. Undan chiqish yo'llarini izlash. Rim jamiyatining diniy tangligi. Saltanat: sivilizatsiyaning gullab yashnashi va zaiflashuvi. Saltanat boshqarish manbalari. Saltanatning "Oltin asri". Avgustidan keyingi saltanat. Saltanat davri madaniyati va san'ati. Rim huquqi. Rim sivilizatsiyasi qulashining sabablari.

Vizantiya va Rossiya sivilizatsiyalari.

Vizantiya - Rim saltanatining vorisi. "Yangi Rim". Vizantiya va uning atrofidagi muhit. Vizantiya va varvarlar. Vizantiya davlati va fyodalizm. Saltanat g'oyasi. Saltanat boshqaruvi va jamiyat. Vizantiyaning ma'naviy hayoti. Budparastlik va xristianlik. Xristianlik va ulug' mas'hablari. Sharqiy xristianlik: Xudo tomon yo'li va qadriyatlar sistyemasi. Vizantiyaning so'nishi. G'arb va Sharq orasida. Vizantiyaning qulashi. Rus sivilizatsiyasi makoni. Mustabid hukmronligining asoslari. Hukmronlik va xristian insonparvarligi. Davlatchilik va Rossiyaning sosial - iqtisodiy rivojlanishi. Davlat va jamiyat. Rossiya madaniyati. Vizantiya myerosi. Rus ziyolilari va hukumat. G'arbparastlik va slavyanparastlik. Zamonaviylashtirish muammolari. Inqilob yoki islohotlar.

G'arb sivilizatsiyasi.

Antik myeros va xristianlik-yevropa sivilizatsiyasining fundamyental asoslari. Sivilizatsiyaga qarshi "Varvarlik". Rim va varvarlik dunyosini qorishma jarayoni. O'rtaslar Yevropasini birligi va xilma-xilligi. yerdagi shahar va xudo shahri: davlat va chyerkov. Teokratiya timsoli. Cherkov va jamoa hukumati. O'rtasrlarda G'arbiy yevropa jamiyati. Jamiyat va hukumatning o'zaro munosabatlari. O'rtasrning ma'naviy madaniyati. Bilim va e'tiqod. Chyerkov va ular ommasi. Bid'atlik (yeryctiklik) harakatlari. yevropa yangi davr ostonasida. O'rtasrning tugashi. yevropa va dunyo: okyeon sivilizatsiyasining tug'ilishi. Buyuk gycografik kashfiyotlar. Kapitalizm manbalari. Kapitalizm shaharda va qishloqda. Absolyutizm. Uyg'onish davri va reformasiya: shaxsning yangi tipi. Uyg'onish davri: shaxsiyatparastlik g'alabasi. Reformasiya: shaxsiyatparastlik chegarasi. Yangi davr. Kapitalizm va

modyernizatsiya (zamonaviylashtiruv). yevropa inqiloblari. Kapitalizmi tasdiqlovchi yo'llar. Gollandiya, Angliya, Olmoniya, Italiya, AQSh. Shaxsning yangi tipi (nuxxasi). Protyestant myechumat etikasi. Maorif. Ratsionalizm. Yevropa davlatlarining mustamlakachilik sistyemasi. Sanoat inqilobi. Fan va texnikaning yuksalishi. AQSh: dunyo miqyosida raxnamolikka yo'l. Amyerika demokratiyasi. Sanoatlantirish davrida g'arb madaniyati. Texnotron jamiyat. Informasion jamiyat. Ommaviy madaniyat.

Asosiy adabiyotlar

1. Jahon tarixi (I tom, I qism) / darslik / T.: —NAVROZ, 2018. —260 b
2. Jahon tarixi (Qadimgi Sharq, Qadimgi Yunon iston va Rim tarixi) / o'quv qo'llanma / T.: —NAVROZ, 2018. —304 b.
3. Roger B. Beck, Linda Black, Larry S. Krieger, Philip C. Naylor, Dahia Ibo Shabaka "World history: patterns of interaction". Holt Mc Dougal Little, USA, 2014.
4. Древние цивилизации. PDF. М. -Наука.2016.
5. Афанасьева В.К. и др. Искусство Древнего Востока. М. Прогресс. 3-е издание. 2012.
6. Ражабов Р. Қадимги дуноу тарихи. Тошкент. 2009.
7. Майоров Н.И. Введение в историю Древнего Востока. PDF. Учебное пособие. 2003.

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Мирзиуев Ш.М. Танкидий тахлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – хар бир рахбар фаолиятининг кундалик коддаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Махкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар Махкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза. Т.: —Ўзбекистон. 2017.
2. Мирзиуев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш юрт тараққиоти ва халқ фаровонлигининг гарови. Т.: —Ўзбекистон. 2017.
3. Мирзиуев Ш.М. Буюк келажатимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга кўрамыз. Т.: —Ўзбекистон. 2017.
4. Мирзиуев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргалликда барпо этамыз. Ўзбекистон Республикаси Президентини лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг кўшма мажлисидаги нутқ. Т.: —Ўзбекистон. 2016.
5. Авдиев В.И. Қадимги Шарқ тарихи Т., 1964.
6. Авдиев В.И. История Древнего Востока. М. 1948, 1953, 1976.
7. Авдиев В. И Военная история Древнего Египта. Т. I-II, М. 1953-1959
8. Афанасьева В. К и др Искусство Древнего Востока М. 1971.
9. Бикерман Э. Хронология Древнего Мира. М. Изд-во Вост. литер

- ры. 1975.
10. Всемирная История. М.Г осиздат. 1955, 1956, Том№1.
 11. Древний Восток и античный мир. М. 1968.
 12. Источниковедение истории Древнего Востока. М. 1984
 13. История Древнего Мира под ред. Дьяконова И.М. М. 1982.
 14. Дьяконов И. М. Проблемы экономики в структуре общества Ближнего Востока М. 1968.
 15. Египет поры нового Царства М. 1973.
 16. Заблоска Ю. История Ближнего Востока в древности М. 1989
 17. Источниковедение Истории Древнего Востока М. 1984
 18. История Древнего Востока. Под ред. Кузищина В.И. М. 1979.
 19. Кинг Х. А. Египет до Фараонов М. 1961.
 20. Прусак В.И. Раннее государство Древнего Египта. М., 2004.
 21. Литература Древнего Востока. М. 1971
 22. Брентес Б. от Шанидара до Аккада. М. 1976
 23. Дьяконов И. М. Социально-экономический строй древнего Шумера. М. 1958
 24. Дьяконов И. М. Люди города Ура М. 1988.
 25. Кленгель Б.Э. Вавилонская башня. М. 1991
 26. Крамер С. Э. История начинается в Шумере М. 1991
 27. Опенхейм Р. Древняя Месопотамия. М. 1989
 28. Ардзинба В. Г. Очерки по социально-экономической истории Хеттского государства. Тбилиси 1973
 29. Ардзинба В. Г. Ритуалы и мифы Древней Анатолии М. 1982
 30. Редер Д. Д. Черкасова Е. А. История Древнего мира М, 1979
 31. Струве В. В. История Древнего Востока М. 1941
 32. Тематическая хрестоматия по истории Древнего Мира. Сост. Н. Пярус. часть I М., 1960.
 33. Древний Восток. М. 1963
 34. Хрестоматия по истории Древнего Мира. Под ред В. Г. Боруховича. М. 1973.
 35. Хрестоматия по истории Древнего Востока. Под ред В. Струве. и Д. Г. Редера. 1963.
 36. Хрестоматия по истории Древнего Востока вторая часть М. 1980
 37. Гери О.Э. Хетты. М. 1987
 38. Матвеев К. и Сазонов А. Пять жизней древней Сури М. 1989
 39. Маттиз Э. Древняя Элла М. 1983
 40. Меларт Д. Древнейшие цивилизации Ближнего Востока М. 1982
 41. Бойс М. Зороастризм М. 1987.
 42. Гафуров Б. Г. Таджики Древнейшая, древняя и средневековая история Душанбе Ирфон 1989
 43. Дандамаев. М. А. Луконин В. Г. Культура и экономика Древнего Ирана М. 1980 г.
 44. Дандамаев М. А. Политическая история Ахеменидской державы М. 1981.
 45. Бонгард-Левин Р. М. Ильян Г. Ф. Древняя Индия М. 1969
 46. Бонгард-Левин Р. М. Индия эпохи Маурьев М. 1972 47. Древние цивилизации. Под ред. Г. М. Бонгард-Левина М. 1989 48. Культура Древней Индии М. 1976.
 49. Шарма Р.Ш. Древнейшее индийское общество . М. 1987.
 50. Васильев Л.С. Проблема генезиса Китайского государства М. 1983
 51. Древние цивилизации М. 1989
 52. Китай государство и общества М. 1977
 53. Крюков М.В. и др Древние китаиши в эпоху централизованных империй М. 1983.
 54. Малавин И. Китайская цивилизация. М., 2007.
- Internet saytlari**
1. www.ziyounet.uz/
 2. www.history.ru
- Jahon sivilizatsiyalari tarixi fanidan tavsiya etilgan savollar**
1. Jahon sivilizatsiyalari tarixi fanining predmeti, maqsad va vazifalari.
 2. XVIII-XIX asrlarda sivilizatsiya tushunchasiga munosabat.
 3. Sivilizatsiya va madaniyat.
 4. Dastlabki sivilizatsiyalarning ijtimoiy-iqtisodiy asoslari.
 5. Yaqin Sharqda dehqonchilik madaniyatlari va yodgorliklari.
 6. Sharqiy Osiyo va Gang vodiysida dehqonchilik muammosi. Madaniy inqilob muammolari.
 7. Qadimgi Mesopotamiya aholisi.
 8. Mesopotamiyaning siyosiy ahvoli, ijtimoiy-iqtisodiy institutlar.
 9. Qadimgi ikki daryo oralig'ining madaniyati.
 10. Qadimgi Misrda davlatning tashkil topishi, ijtimoiy-iqtisodiy institutlar.
 11. Qadimgi Misr madaniyati.
 12. Qadimgi Misrda din.
 13. Anatoliyadagi ilk davlatlar, Xett podshohligining ijtimoiy-iqtisodiy tuzilishi, diplomatiya, madaniyat va san'at.
 14. Old Osiyodagi ilk davlatlar, savdo-sotiq, Sharqiy O'rta er dengizi bo'yi xalqlari madaniyati.
 15. Old Osiyo aholisining diniy e'tiqodlari, Karfagen madaniyati.
 16. Qadimgi Afrikada sivilizatsiya o'choqlari.
 17. O'rta asrlarda Afrika sivilizatsiyasi.
 18. Arabiston sivilizatsiyasi (islomgacha bo'lgan).
 19. Mil.av. VI-V ming yilliklarda Kavkazorti. Urartu davlatning vujudga kelishi.
 20. Qadimgi Arman va Kolkida davlatlari.
 21. Iberiya. Kavkaz Albaniyasi madaniyati.
 22. Qadimgi Kavkazorti o'lkalari madaniyati.

23. Mil.av. III ming yillikda Eron. Elam – Midiya davlatlari va madaniyati.
24. Ahamoniy davrida Eron. Ijtimoiy-iqtisodiy institutlar, mazdakiylik, Ahmoniy davrida Eron madaniyati.
25. Parfiya va Sosoniylar davrida Eronning iqtisodiy-ijtimoiy ahvoli. Adabiyot va san'at.
26. Dongshon sivilizatsiyasi. Iqtisodiy, ijtimoiy tuzilishi, madaniyat va san'at.
27. Dongshon madaniyatining Tay-astroosiy muhiti va Namvet davlatlariga ta'siri.
28. Indoneziya davlatchiligi, Mon-Kxmer madaniyati va san'ati.
29. Mil.av. III-II ming yilliklarda Hindiston. Veda davri.
30. Mil.av. I ming yillik o'rtalari va milodiy I ming yillik o'rtalarida Hindiston.
31. Hindistonning madaniy rivojlanishi vedalar, induizm, buddizm, Bxagavad – Gita.
32. Ilk va rivojlangan o'rta asrlarda Hindiston.
33. Qadimgi Xitoy sivilizatsiyasi, Shan, Chjou, Chjonno davrida Xitoy.
34. Xitoyning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish. Yuz maktab raqobati.
35. Sin va Xan davlatlari davrida Xitoy.
36. Suy, Tan, Sun sulolasi davrida Xitoy sivilizatsiyasi.
37. YUan, Min va Ajnabiy Sin sulolasi davrida. Xitoy sivilizatsiyasining o'ziga xos belgilari.
38. Ilk o'rta asrdagi Yapon sivilizatsiyasi.
39. Yaponiyada budda ta'limoti X-XVI asrlarda Samuraylik iqtisodiy-siyosiy rivojlanish belgilari.
40. Izolyatsiya davrida Yaponiya, madaniyati, meydzi davri.
41. Islomning vujudga kelishi, xalifalik, islom jamiyati va ijtimoiy dimiy harakatlar.
42. Shariat, islom teologiyasi, falsafa va adabiyot, ta'limotlar va ularning tavsifi.
43. Xalifalikning qulashidan so'ng islom dunyosi.
44. Markaziy Osiyoda dastlabki sivilizatsiya o'choqlari. Ilk davlat birlashmalari.
45. Qadimgi va ilk o'rta asrlarda Markaziy Osiyo.
46. Markaziy Osiyoda I va 2-rensans davri
47. Mil.av. 2-1 ming yilliklarda Yunon sivilizatsiyasi.
48. Klassik davrda Yunon sivilizatsiyasi.
49. Ellinizm davri. Din va afsonalar, falsafa. Yunon adabiyoti va san'at.
50. Rim sivilizatsiyasining dastlabki davri.
51. Rim sivilizatsiyasining rivojlangan davri
52. Inqiroz sabablari, madaniyat va san'at.
53. Mil.av. 2-1 ming yilliklarda Yunon sivilizatsiyasi.
54. Klassik davrda Yunon sivilizatsiyasi.
55. Ellinizm davri. Din va afsonalar, falsafa.
56. Yunon adabiyoti va san'at.
57. Rim sivilizatsiyasining dastlabki davri.
58. Rim sivilizatsiyasining rivojlangan davri
59. Rimning inqiroz sabablari, madaniyat va san'at.
60. Vizantiya – Rim saltanati vorisi. Davlat va jamiyat boshqaruvi.

61. Vizantiya madaniyati.
62. Rossiya sivilizatsiyasi.

Sharq allomalari ilmiy merosi faning asosiy qismi

Muso al-Xorazmiy, Abu Abdullox al-Xorazmiylarning hayoti va faoliyati

Muso Xorazmiyning dunyo faniga katta hissa qo'shishi. "Al – kitob al-muxtasar fi xisob al-jabr va al-muqobala" nomli risolasida "Algebra" so'ziga asos solinishi. Xorazmiyning "Zij" astronomiyaning rivojlanishiga turtki bo'lishi. Bog'doddagi xalifa al-Ma'mun saroyida Xorazmiy ijodi. Muso al-Xorazmiy "Bayt-ul Xikma"ning ilmiy mudiri. Muso Xorazmiyning 20 dan ortiq asar yaratishi. Uning algayebrik risolasini XII asrda Ispaniyada lotin tiliga o'g'irilishi, Muso al-Xorazmiyning eng yirik astronomik asari – "Zij" dir. Ushbu asarning ahamiyati. Muso al-Xorazmiyning xizmatlarini jahon afkor ommasi tomonidan e'tirof etilishi.

Abu Abdullox Xorazmiyning Somoniylar podshosi Nuh II ning vaziri Abul Xasan al-Ubiy xuzurida kotib bo'lib ishlashi. "Mafofix al-Ulum" (Ilmlar katalitlari) asari Abu Abdullox Xorazmiyning shoh asari. Ushbu asarda "Arab ilmlari"ning tavsifi. Fiqh. Kalom. Grammatika.Tarix. She'riyat va aruz. "Mafofix al-Ulum" asarida an'anaviy bo'lmagan, ya'ni "Arab bo'lmagan" ilmlarga tavsif. Falsafa. Mantiq. Tibb. Arifimyetika. Xandasa. Ilm un-nujum. Musiqa. Myexanika. Kimyo. Abu Abdullox al-Xorazmiy.

Ahmad al-Farg'oni va Axmad al-Marvaziyning hayoti va faoliyati
Abul Abbas Ahmad ibn Muhammad ibn Kasir al-Farg'oni O'rta Osiyolik mashhur mutafakkir allomadir.

Al-Farg'oniying Marvda ijod qilishi. Al-Farg'oniying Bog'doddagi faoliyati. Al-Farg'oniying rasadxonada kuzatishlar olib borishi. Al-Farg'oni tomonidan 861-yilda Nil daryosi suvining satxini o'ichovchi nilometryni yasashi.

Al-Farg'oniying "Samoviy xarakatlar va umumiy ilmi nujum kitobi" asari va uning XII asrdayoq yevropada lotin tiliga tarjima qilinishi. "Alfraganus" nomi bilan uning asarlarini yevropada chop etilishi va Uniyversitetlarda asosiy qo'llanma sifatida o'qitilishi. Al-Farg'oni o'rta asrlarda tabiiy-ilmiy bilimlarning rivojiga ulkan hissa qo'shgan alloma. 1998 yilda O'zbekiston Ryepublikasi Pryezidyentining farmoni bilan allomaning 1200 yillik tavallud sanasining nishonlanishi.

Axmad al-Marvaziy (taxminan 780-880 yy.)ning Bog'dod ilmiy maktabida tutgan o'rni. "Xabash al-Hosib (Xabash xisobchisi)" Ahmad al-Marvaziyning "Zij" va uning ahamiyati. Al-Marvaziy xalifa al-Ma'mun davrida olib borilgan tajriba va ilmiy tadqiqotlarning faol ishtirokchisi. Al-Marvaziyning 20 ga yaqin asarlar yaratishi va uning fan tarixidagi o'rni.

Imom al-Buxoriy va Abu Iso Muhammad al-Termiziyning hayoti va ilmiy merosi

Hadis ilmining rivojida oltin davr. Islom dunyosidagi eng muvaffaqiyatli namozlar d'vch fan olingan 6 ta ishonchli xadislari (As s'hooh as s'ifa). "Hadis ilminida Amir al-Mo'minlarni" d'vgen sharafli nomga sazovor bo'lgan Imom al-Buxoriyning ilm izlab sayohat qilishlari, Imom Buxoriyga saboq bergan ustozlari, Termizilik mazhar muhaddisi Abu Iso al-Termiziy al-Buxoriyga ham shogird, ham safosh, Imom al-Buxoriyning Nishopurdagi faoliyati, Imom al-Buxoriyning Buxoro amiri Xolid ibn Ahmad az-Zuhriy bilan aloqasining buzilishi.

Imom al-Buxoriyning "Al-Jomiy' as-sahih", "Al-Adab al-mufrad" asarlari, Imom al-Buxoriyning xadislari to'plami Qur'ondan keyingi ikkinchi o'rinda turadigan ma'no. 1998 - yilda O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni bilan buyuk hadishshunos olimning 1225 yillik tavallud kunining nishonlanishi, Imom al-Buxoriy maqbarasining qayta tiklanishi tarixiy voq'ea.

Abu Iso Muhammad al-Termiziyning hadishshunos olim bo'lib yetishtiriladigan omlari Uning shari' mahallalariga safarlari, Alifonaning ustozlari, Buyuk muvaddis maktabidan yetilish chiqqan shogirdlari, Al-Termiziyning "Al-Jomiy'", "Ash-Shamoil an-Nabaviya", "Al-Ulul fi-l-hadith" kabi asarlari va ularning islom olamidagi ahamiyati.

"Ash-Shamoil an-Nabaviya" asari muvaddis Muhammad alayhissalamning shahsiy hayotlari, suvrat va siyratlari, o'zlaridagi xaqidagi 408 hadislari o'z ichiga olgan muhim ma'no.

Al-Termiziyning 1200 yillik yubileyini o'tkazilishi (1990 y.).

Abu Nasr Forobiy o'rta asrlarning buyuk g'omusiy olimi

Abu Nasr ibn Muhammad ibn Uzbog' Farxon - Forobiy jahon madaniyatiga katta hissa qo'shgan Markaziy Osiyolik mashhur faylasuf. "Muallim us-soniy" Forobiy ilohida Bog'dod davri, Forobiyning o'z ilmini oshirishdagi sa'yi xarakatlari, Forobiyning Damashqdagil faoliyati, Forobiyning o'rta asr davri tabiiy - ilmiy va ijtimoiy bilimlarining qat'iy barcha sohalarida 160 dan ortiq asarlar yaratishi, Forobiyning qadimgi Yunon mutafakkirlari asarlariga sharhlar yozishi, Uning falsafaning umumiy masalalariga bag'ishlangan asarlari, falsafa va tabiiy fanlarning fan sifatidagi mazmuni, iymonkasi haqidagi asarlari, Uning ijtimoiy-siyosiy, davlatni boshqarishga, ahloq, tarbiyaga oid asarlari, Forobiyning tabiiy-ilmiy fanlar haqidagi qarashlari, "Inlarning keyelish chiqishi va tasviri" asarida 30 dan ortiq faning tarifi, Forobiyning falsafiy taflimoti, Borliqning keyelish chiqishi haqida Forobiy, Forobiyning "Im va san'atning fazilatlari" asari, Forobiyning "Aql maholati haqida" risolasi, Forobiy fikrasining musulmon shari'atidagi ma'no o'zlarining rivojiga ta'siri.

Forobiyning "Fozil shahar aholisining maslagi" risolasi, Fozil jamiyat haqidagi o'yalar, Forobiyning "Musiqqa haqida katta kitob" asari, uning o'rta

asarda yirik musiqashunos sifatida shuhrat topishiga sabab bo'lishi, Shari'atdagi Forobiy izdoshlari, Fanda forobiyshunoslikning rivojlanishi.

Qa'f'ol ash-Shoshiy o'rta Osiyolik buyuk alloma

Abu Bakr ibn Ali Ismoil Qa'f'ol ash-Shoshiy (903-976 y.)ning dastlabki saboqlari, Uning Imom al-Buxoriy va Abu Iso Muhammad al-Termiziyning ilmiy merosi orqali tanishuvi, Qa'f'ol ash-Shoshiyning fiqh bilimlari atrofidagi o'rganishi, Uning Hijoz, Bog'dod, Damashq kabi shaharlarga ilm izlab borishi, Qa'f'ol ash-Shoshiyning qonunshunos va tarix bo'yicha ustozlari Abu Ja'far Muhammad ibn Jarir at-Tabariy, Ash-Ash'ariy Qa'f'ol ash-Shoshiyning ikkinchi ustozlari, Undan kalom ilmini o'rganishi, Qa'f'ol ash-Shoshiyning "O'dob al-Qozil", "O'dob al-Bahis" asarlari, Qa'f'ol ash-Shoshiyning qonunshunoslikka oid asarlarining islom mahallalariga keng tarqalishi, Qa'f'ol ash-Shoshiyning diplomatik nomlari, Qa'f'ol ash-Shoshiyning "Xazinal Imom" d'vya ulug'lanishi.

Abu Mansur al-Moturudiy - buyuk kalom

Imoni va fiqh allomasi

Abu Mansur al-Moturudiy suniy etiqodidagi ikki yirik oqimlardan biri bo'lishi Moturudiy oqimining asoschilaridan, Moturudiyning Samarqandda dastlabki ilmlarni o'rganishi, Somoniyar hukmronlik yillarini alloma yashagan davr, Al-Moturudiyning ustozlari, Uning Hamafiya mazhabi olimlaridan saboq olishi, Faqihlar va muhaddislar bilan munozaralar.

Abu Mansur al-Moturudiyning "Kitob at-tavhid" asari va uning ahamiyati, Uning islom dindagi suniyatlarining to'rta asosiy mazhabi asoschilarining asarlarini o'rganib, fiqh va kalomga oid kitoblar yozishi, "Tav'ilot al-Qur'on" asari.

Abu Mansur al-Moturudiyning izdoshlari va shogirdlari, Uning islom dini Hamafiya mazhabini Movorounnahrda tarqalishi va o'zidan keyingi avlodlarga qusursiz yetarishda katta hissa qo'shishi, Moturudiyning dunyo olimlari tomonidan e'tirof etilishi, Moturudiyning "Imom al-Xudo" va "Imom al-mutakallim" (Hidoyat yo'li imom va mutakallimlar imoni) d'vya ehtrom ko'rsatilishi, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Markamasining 1999 yil 3 - d'vka'abda qabul qilingan qaroriga binoan 2000 yilda allomaning 1130 yilligi tavallud sanasining nishonlanishi.

Abu Ali Ibn Sino O'rta osiyolik

buyuk ensiklopedist alloma

Abu Ali ibn Sino yashagan davrga xarakteristika, Ibn Sining dastlabki saboq olishlari, Ibn Sining Ma'mun Akademiyasidagi faoliyati, Umi Isfahonga qochishi, Ibn Sino hayoti haqida Juz'oni, Ibn Sining 450 dan ziyod asar yozishi, Uning "Kitob ush-shifo" asari, "Donshoma" Ibn Sining falsafiy asari, Ibn Sino zamonasining yetuk shoiri, "Urfuza" nomli tibbiy asar.

Ibn Sinoning "Tib qonunlari" asari va uning ahamiyati. "Qonun"ning 800 yil davomida hakimlar uchun asosiy qo'llanma bo'lishi. Ibn Sinoning falsafiy qarashlari. Uning "Shayx ur-ra'is" nomiga sazovor bo'lishi. Ibn Sinoning izdoshlari va shogirdlari. Ibn Sino asarlarini yevropada XII asrda boshlab lotin tiliga o'g'irishi. Abu Ali Ibn Sino Sharq Uyg'onish davrining buyuk mutafakkiri.

Abu Rayhon Byeruniy Xorazm Ma'mun akademiyasining raisi

O'rta asrlarning g'omusiy allomasi Byeruniy yashagan davrga qisqacha xarakteristika. Xorazm Ma'mun akademiyaasining vujudga kiyelishi. Abu Rayhon Byeruniyning Xorazmshohlar saroyidagi faoliyati. Abu Nasr Mansur ibn Iroq Byeruniyning ustoz. Byeruniyning qadimgi tillarni o'rganishi. Byeruniy va Mahmud G'aznaviy. Byeruniyning "Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar" asari. Byeruniyning tarix konsyepiyasi. Byeruniyning "Hindiston" asari xindshunoslikda iyengi yo'q asar. Byeruniyning inyerologiya" asari ushbu sohada noyob asar. Byeruniyning doriyor giyohlarga bag'ishlangan "Saydana" asari. Byeruniyning "Ibn Sino bilan yozishmalar" va unda dunyogarash masalalari. "Gyeodiyeviya" asari. Byeruniy asarlarining musulmon Sharqi madaniyatiga ta'siri. Byeruniy asarlariga bag'ishlangan yevropalik olimlar asarlari. O'zbyekistonda byeruniyshunoslik. O'zbyekistonda fan sohasida Byeruniy nomidagi Davlat mukofoti ta'xis etilishi.

Abu al-Mu'yn an-Nasafiy, Mahmud az-Zamaxshariy va Burxonuddin al-Marg'inoniyarning ilmiy myerosi

Abul al Mu'yn an-Nasafiy (1027-1147 yy.) islom ilohiyoti, falsafasi, kalom ilmini rivojlantirgan alloma. Nasafiy al-Moturdiy ta'limotining davomchisi. Nasafiyning kalom ilmi masalalariga bag'ishlangan 15 dan ziyod asarlari. Allomaning "Baxr al-kalom" kitobi islom dini falsafasini tashkil qilgan kalom ilmi bo'yicha eng qimmatli manbadir.

Mahmud az-Zamaxshariy (1075-1144 yy.). Xorazm zaminida jahon fani va madaniyati rivojiga munosib hissa qo'shgan alloma. Buxorodagi tahsil. Mahmud az-Zamaxshariyning ustozlari. Olimning Marv, Nishopur, Isfahon, Shosh va Bog'dod xamda Makkada ilmiy ishlar bilan shug'ullanishi. Uning Makkada "Jorulloh" (Allohning qo'shinsisi) laqabini olishi. Zamaxshariy arab grammatikasini, lug'atshunoslik, adabiyot, aruz ilmi, jug'rofiya, tafsir, Hadis va fiqnga oid 50 dan ortiq asarlar yozishi. Uning arab tili grammatikasiga oid "Al-Mufassal" nomli kitobini yozishi. Zamaxshariy ijodini o'rganilishi tarixidan. Az-Zamaxshariyning "Al-Kashshof an-haqoq it-tanzily" va uyun il-aqvoiy fi vujud it - ta'viy" ("Qur'on xaqiqatlari va uni sharhlash orgali so'zlar ko'zlarini ochish") asarini Qur'on tafsiriga bag'ishlanishi. "Al - Kashshof" asari Qur'oni o'rganishda muhim manba. Zamaxshariyning dahosi va bilimi butun musulmon Sharqida unga katta shuxrat kiyeltirishi.

Burxonuddin al-Marg'inoniy (1123-1197 yy.) O'rta Osiyodagi buyuk fiqhshunos alloma uni Samarqanddagi faoliyati. Uni ta'lim olgan 40 dan oshiq ustoz. Uning fiqhshunoslikka oid asarlari. Al-Marg'inoniyning butun islom olamida mashhur bo'lgan "Hidoya" asari. "Xidoya" dagi fiqhiy masalalar. "Hidoyani" nashr etilishi. O'zbyekiston Ryepublikasi Vazirlar Mahkamasining Qaroriga asosan 2000 yilda Al-Marg'inoniyning 910 yillik tavallud samasining kyeng jamoatchilik tomonidan nishonlanishi.

Tasavvufning paydo bo'lishi, shakllanishi va tasavvufga doir masalalar

Kursga kirish. Muammoni o'rganishning maqsad va vazifalari. Metodologik masalalar. Marbalariga tavsif. Tarixshunoslik. Milliy istiqloj mafkurasi va sufiylik tarixi.

Islom dini. Oqimlar va yo'nalishlar. Mazhablar. Tasavvufning tarifi. Mavzusi. Uning g'oyaviy asoslari. Tasavvuf ilmining yuzaga kiyelishi va xususiyatlari. Tasavvufning paydo bo'lish masalasi. Tasavvuf va g'arb mistizmi orasidagi farqlar. Sufiylikning islomiy ma'balari. Tasavvufning tarixiy shakllanishi jaryoni. Zuhd davri, tasavvuf davri, Junayd Bag'dodiy, Ibn Arabiy, Boyazid Bastomiy, Mansur Xalloy. Sufiylik rivojining dastlabki bosqichi.

Tasavvuf tariqatlari vujudga kelishi va ularning o'ziga xos xususiyatlari

Tasavvuf tariqatlarining vujudga kiyelishi va shakllanishi. Tariqatning ma'nosi. Tariqatlarining tasnifi. Tariqi axyor. Tariqi abror. Tariqi Shutor. Botil tariqatlar. Tariqatlarining musharak unsurlari ; Insoniy unsurlar, amaliy unsurlar. Zikr. Xilvat, chilla, arpain. Sayru suluk. Nafs va rux. Fikriy unsurlar. Tasavvuf va shialik. Botiniylik. Ishroqiylik. Malomiylik. Futuvvat - axiylik. Rijol-ul g'ayb. Moddiy unsurlar. Takya. Tariqat qiyofalari. Xirqa, kulox, kamar, shadd, xaydariy, tannura, alfan.

Yirik tariqatlar va ularning asoschilari

Muxosibiyat tariqati va Xoris Muxosibiy Xandun Qassor asos solgan gassoriya tariqati. Tayfuriya yo'nalishi. Junaydiya. Nuriya. Saxliya. Xakimiyat. Xarroziya. Xatfiya. Sayyoriya. Xalloyiya. Xulmoniyat. "G'avsul a'zam" Abdugodir G'iyoniy. Qodiriya tariqati Mavlaviya. Shozaliya. Sa'diya. Akbariya. Suhravardiya. Xilvatiya. Chishtiya. Bayramiya. Rufiya. So'fiy ayollar Robiya al - Adaviya.

O'rta Osiyoda kubroviya tariqati

Najmiddin Kubro va uning ta'limoti. Kubro va uning murshidi. Najmiddin Kubro va uning "Usuli ash'ara" asari. Kubroviya tariqatining Naqshbandiya va Mavlaviya tariqatlariga ta'siri. Kubroviya tariqatining O'rta Osiyoga tarqalishi. Najmiddin Kubro va uning izdoshlari. Najmiddin Kubroning mo'g'ullar qo'liga shahid bo'lishi. Najmiddin Kubro myerosining o'rganilishi

Xoja Axmad Yassaviy tariqati

Хoja Ahmad Yassavning hayoti va faoliyati. Ahmad Yassavning jihat marshidi. Yassavda Sulhning mohiyati. Yassavning lakoblari. "Duyvon hikmat" yassavda tarqatilgan muhim manba. Yassavda tarqatida zikr. Yassavda tarqatilgan O'tta Osiyo mahavi hayotida tugagan o'tni. Mashhur xalifa Sulaymon Hakim ota Amir Yemir va Yassavda tarqatilgan.

Yaxondin Naqshbandiy tarqati

Yaxondin Naqshband va Naqshbandiylik tarqati. Naqshband va Peholy Samosiy. Yaxondin Naqshbandning kamolga yetishida Amir Kulol va Abdulkholiq G'ijduvoniyning ("Ushxayitlik" yo'li bilan) roli. Naqshband silsilasi. Naqshbandiylik tarqatilgan tarqatilgan. Naqshbandiylik tarqatilgan 4 tamal toshi: a) shariat bilan zo'ruxi poklash; b) tarqat bilan botinni poklash; v) haqiqat bilan qurti ilohiyga erishmoq; s) martabat ila Ollohga erishmoq. Yaxondin Naqshbandiyning mahavi myerosining ahmamiyati

Naqshbandiya tarqatining eng muhim shaqobchilari: Axotiy, Mazhariy, Mujaddidiya va Xolidiya.

O'tta Osiyo mahavi hayotida muhim mavzuga ega bo'lgan muhasavvular

Xoja Abdulkholiq G'ijduvoniy va Xojagon tarqati. Xoja Abdulkholiq ustozlari Yusuf Hamadoni, Niyoz Xorazmiy, Abdulkholiq G'ijduvoniy va Yaxondin Naqshband. Abdulkholiq G'ijduvoniy va Xojagonlik tarqatilgan 8 ta rishxa (qonun qoidalar) si. Xoja Orif – ar – Rucvatariy. Shayxlar Shaxri Zangiola. Xoja Ali Romizaniy. Xoja Maxmud Anjir Fag'naviy. Xoja Muhammad Boboq Samosiy. Sayid Amir Kulol. Aloudin Attor. Xoja Muhammad Porso. Xoja Axot Valiy. So'f Ollayor. Bobogahim Mashrab.

Tasavvufning asosiy muammasi

Tavhid. Valiylik. Komil inson. Tasavvufning g'oyasi inson ruhida mahavi katolotni yuksalitishdir. Voliniy ilm. Vahdati vujud. Vahdati Shuxud. Shariat Tarqat. Martibu haqiqat. Orifluk. Valiylik. Tassavvuf va fixh. Tarqatining ikki usuli. Zikr va shing fazilatlari. Tasavvuf tarqatlarini tarixi tarixshunosligiga xarakteristika.

Asosiy adabiyotlar

1. Mirziyoyev Ш.М. Танкилий тахлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавообгарлик – хар бир рахбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши эрак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил кунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг мухим стувор йўналишларида бағлишланган Вазирлар Маҳкамасининг интайтирилган мажлисидаги маъруза. Т.: —Ўзбекистон. 2017.
2. Mirziyoyev Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон инфаатларини таъминлаш юрт тараккулоти ва халқ фаровонлигининг рови. Т.: —Ўзбекистон. 2017.

3. Mirziyoyev Ш.М. Ёзув ренженишининг тарти ва тартиби қондаси билан бирга қуранин Т.: Ўзбекистон 2017.
4. Mirziyoyev Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон мамлакатини барқарорлик билан эминлик. Ўзбекистон Республикаси Президентининг мамлакатни қирганин таъминлаш мақсадини баънишининг Сийи Маърифат вақаллақарининг қуранин мамлакатни юзге. Т.: —Ўзбекистон 2016.
5. Маърифат қондулар. Т.: Фан, 1999.
1. Йозом энциклопедияси. Т., 2004.
2. Йороқимон Абдуқажжор Ыз қим Ушхейр. Т., 2001.
3. Миний нестиел қондас: нестиел тушулу ва тартиби. Т., 2005.
4. Йозом тасаввуфий мингилар. Т., 2005.
5. Йозоминининг II. Жинубий – Ширкий (Судай, диний фароқлар) таълиқлар ва нестиел. Т., 2006.
20. Қуранин Қирин. Абдулқадир Минсур таржимаси. Т., 2001.
21. Абу Абдуллоқ Муҳаммад ибн Исмомил ва- Буқорий. Халиф. I-4 жини. Т., 1997.
22. Холж Нурбоқий. Қуранин Қиринини илдий мўъжизалар. Т., 2000.
23. Абдурахмон Абдулқадир Саъдийга энгилти баъниин I-III жини. Т., Мошроулинкар, 2003.
24. Хамидон К. Олисе – Якин қондулар. Т., 1990.
25. Хайруллин М. Урва Осейда илж уйғонини даяри маърифати. Т.: Фан, 1994.
26. "Имом ал-Буқорий ва унинг руни маърифатини тушулу турни" маърузалари халқаро илдий конференция маърузалари. - Самарқанд, 1998.
27. Мозийдан таралган илж. Имом ва- Буқорий. Т., 1998.
28. Қамомон А. Ахмид Фарғоний. Т., 1998.
29. Зохийлий А. Туркистонда Урва аср аср – муслимон мамлакатини. Т., 1990.
30. Хамидон К. Олисе – Якин қондулар. Т., 1990.
31. Мозийдан таралган илж. Имом ва- Буқорий. Т., 1998.
32. Ат – Термизий. Сахихи Термизий. Т., 1999.
33. Ёзуқ аломатлар I-2 ж. Т., 1998-2000.
34. Тўкиил Хайит. "Қорфол Шоний". Т., 2004.
35. Шах Исмомил Махдум. Тоникентгани Усмон Муҳаммадининг тарихи. Т., 1995.
36. Муҳаммадрасул Утали А. "Қорфол Шоний илжати". "Ушхейр", 2004.
37. Йороқимон Микомил Утали Ёзиев. Қорфол Шоний. Қажжария маълумотнома. Т.: Истиклол, 2005.
38. Абдуқажжор Йороқимов. Маъмум академияси. Т., 2005.
39. Абу Райхон Бегуний. Таълиқатлар асрлар. Т.: Фан, 1973.
40. Қоримиллийн А. Бегуний и книга. Т., 1993.
41. Бегуний туғилган кунининг 1000- йилити. Т.: Фан, 1973.

42. Ирисов А. Абу Райхон Берунийнинг "Хиндистон" асари. -Т.: Фан, 1965.
43. Ирисов А. Абу Али ибн Сино. Хайти ва илмий мероси. -Т.: Фан, 1980.
44. Колтров А. Ўрта Осиёда меллицианинг пайдо бўлиши. -Т., 1990.
45. Сулаймонова Ф. Шарк ва Фарб. -Т., 1997.
46. Комилов Н. Тафаккур қарвонлари. -Т., 1999.
47. Каромов А. Абу Райхон Беруний. Абу Али ибн Сино. -Т., 1987.
48. Абу Али ибн Сино. - Т., 1980.
49. Вурхонддин ағ-Марғишоний. Хидоя. -Т., 2000.
50. Абдулҳаким Шаррий Жўжоний. Тасаввуф ва инсон. -Т.: Адолат, 2001.
51. Абул Муънн ан-Насафий. Таъхид қондларига мукаллимма. -Т.: Мовароуннаҳр, 2006.
52. Хидиров А. Абу Райхон Берунийнинг тарихий асарлари ва уларнинг Ўзбекистонда ўрганилиши. ЎЗМУ хабарлари. 2002 й. 3-сон.
53. Абу Ўкбо ағ-Термизий. Ал-шамои ал-набавия. У.Уватов таржимаси. -Т.: Чўлпон, 1993.
54. Насируддин Вурхониддин Рабўъзний. 1-2 қитоблар Юсуфхон Шокиров таржимаси. -Т.: Ёзувчи, 1990-1991.
55. Аҳмад Зинбулдин ағ-Кумушхонавий Жомеъ ул-мулук. М.Кенжабеков таржимаси. -Т.: Мовароуннаҳр, 2000.
56. Жадолиддин Румий. Маънавий маснавий. Аскар Махкам таржимаси. -Т., 1999.
57. Алхонотура Соғуний. Тарихи Мухаммадия. -Т.: Мовароуннаҳр, 1997.
58. Н. Комилов. Тасаввуф. 1-қитоб. -Т., 1996.
59. Н. Комилов. Тасаввуф. 2-қитоб. -Т., 1999.
60. Ю.Махмуд Аъсад Жушон. Тасаввуф ва нафс тарбияси. II. Хасан таржимаси. -Т., 1998.
61. Усмон Турар. Тасаввуф тарихи. Нодирхон Хасан таржимаси. -Т., 1999.
62. Эрнст Карл. Суфизм. -М., 2002.
63. Фаридиддин Аттор. Илохийнома. Н. Комилов таржимаси. -Т., 1994.
64. Фаридиддин Аттор. Тазкират ул-авлиё. М.Кенжабек таржимаси. -Т., 1997.
65. Холтур Нурбокий. Куръони Каримнинг илмий мужиззалари. Миразиз Аъзам таржимаси. Т.: Адолат, 1999.
66. Махмуд Аъсад Жушон. Тасаввуф ва нафс тарбияси. Н. Хасан таржимаси. -Т.: Чўлпон 1998.
67. Усмон Турар. Тасаввуф тарихи. Н. Хасан таржимаси. -Т.: Истиклол, 1999.
68. Мухаммад Сиддик Рушдий. Авлиёлар Султони, туронлик валийлар. Наширга тайёрловчи Иброҳимиддин Остонакул Оққўрғоний. -Т.: Камалак, 1995.

69. Мансуров Ш. Ғойиблар ҳайлидан ёнган чироклар. Муаллиф тўғриси Жўрсаев. -Т.: Ўзбекистон, 1994.
 70. Хусайн Воиз Кошпифий. Фугурағномаи султоний ёхуд жўвонамардлик тарикати. Н. Комилов таржимаси. Т.: Абдулла Қодирий, 1994.
 71. Азияддин Насафий. Зубдат ул - Хаккойк. Н. Комилов таржимаси. - Т.: Камалак, 1995.
 72. Жадолиддин Румий. Ичингдаги ячингдадир. Улғубек Абдуваҳоб таржимаси. - Т.: Ёзувчи, 1997.
 73. Хожӣ Исмағуллоҳ Абдуллоҳ. Марказий Осиёда ислом маданияти. -Т.: Шарк, 2005.
 74. Маънавийт қолдўзгари. -Т., 2001.
 75. Имом Абу Хомид Мухаммад ибн Мухаммад ағ-Ғаззолий. Ибъу улумидин-дин. -Т.: Мовароуннаҳр, 2003.
 76. Шаъх Мухаммад Солиқ Мухаммад Юсуф. Тасаввуф ҳақида тасаввур. -Т.: Мовароуннаҳр, 2004.
 77. Иброҳим Ҳаққул. Тақдир ва тафаккур. -Т.: Шарк, 2007.
 78. Иброҳим Ҳаққул. Мерос ва моҳият. -Т.: Маънавият, 2008.
 79. Ш.Ғойибназаров. Халқаро терроризм: илғизи, омиглари ва манбаи. -Т.: Ўзбекистон, 2009.
 80. "Маънавий таҳсиллар ва уларга қарши қўрашнинг илмий-мафқуравий асослари" мавзусидаги Республика илмий-услубий конференцияси материаллари. -Т.: Муҳаррир нашриёт, 2010.
 81. Имом ағ-Бухорий сабоқлари маънавий-маръифий, илмий-адабий журнал. 4/2011.
 82. Сирожиддинов Ш. Алшар Навоний. Манбааларнинг кнён-типологик, текстологик таҳлили. -Т.: Академнашр, 2011.
 83. Тафаккур дурдоналари. 111 Ватандош ақломатларимизнинг хикматли фикрлари. -Т.: Янги аср авлоди, 2012.
 84. Фаридиддин Аттор. Тазкират-ул-авлиё. -Т.: Фафур Ёзувчи нашриёт, 2013.
 85. Шаъх Мухаммад Солиқ Мухаммад Юсуф. Самарқанднинг сара уламолари. -Т.: Хитоб-Нашр, 2014.
 86. Шаъх Мухаммад Солиқ Мухаммад Юсуф. Назҳаблар – бирлик рамзи. -Т.: Хитоб-Нашр, 2014.
- Internet saytlari**
87. www.eurasia.org.uz.
 88. www.history.uz
 89. <http://www.philos.msu.ru/fac/history/>
 90. www.museum.ru
 91. www.ziyouz.net.

Sharq allomalarigi ilmiy megozi fanidan nazorat savollari

1. Imom Buxoriy hadis ilmining eng nufuzli manbalari deb tan olingan oltita ishonchli hadis muallifi.
2. Dunyoviy ilmlarning rivojlanishi.
3. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hisssasi.
4. Hadis ilmining rivojida oltin davri.
5. Muso al-Xorazmiy va Bayt al-Hukma.
6. Abu Abdulloh al-Xorazmiyning "Ma'voith al-Ulum" asarida ilmlar tasnifi.
7. Ahmad al-Farg'oniyning Marv va Bog'doddagi ilmiy faoliyati.
8. Farobiyning buyuk faylasuf bo'lib shakllanishidagi omillar.
9. At-Termiziyning "Ash-Shamoil an-nabaviya" asari va uning ahamiyati.
10. Ahmad al-Farg'oniyning astranomiya o'ld sakkiz asari va ularning ahamiyati.
11. Qaffol Shoshiy merosining ahamiyati.
12. Moturdiy sun'iy e'tiqodi so'ffigi uchun olib brogan kurashi.
13. 1998-yil O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni bilan al-Farg'oniyning 1200 yilligini nishonlanishi.
14. Ahmad al-Marvaziyning Bog'dod ilmiy maktabida tutgan o'rni.
15. Ahmad al-Marvaziyning "Zij" I va uning ahamiyati.
16. Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fiqshunos alloma.
17. Qaffol Shoshiy dunyovqarashining shakllanishi
18. Ahmad al-Marvaziy asarlarining fan tarixida tutgan o'rni.
19. Hadis ilmining rivojida oltin davri.
20. Al-Marg'inoniyning 910 yillik tavalld sanasining nishonlanishi
21. Imom Buxoriy hadis ilmining sultoni.
22. Berruniy asarlarining ahamiyati.
23. Abu Mu'in an-Nasafiy Kalom ilmini rivojlantirgan alloma.
24. Imom al-Buxoriyning va uning dunyo madaniyatida tutgan o'rni.
25. At-Termiziyning hadisshunos alloma bo'lib yetishishi.
26. Ahmad al-Marvaziyning Bog'dod ilmiy maktabida tutgan o'rni.
27. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hisssasi.
28. At-Termiziyning al-Jome asari va uning ahamiyati.
29. Abu Abdulloh al-Xorazmiyning "Ma'voith al-Ulum" asarida ilmlar tasnifi.
30. At-Termiziyning "Ash-Shamoil an-nabaviya" asari va uning ahamiyati.
31. Qaffol Shoshiyning fighiy bilimlarini o'rganish.
32. Dunyoviy ilmlarning rivojlanishi
33. Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fiqshunos ahamiyati.
34. Qaffol Shoshiy dunyo qarashining shakllanishi.
35. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hisssasi
36. Qaffol Shoshiy merosining ahamiyati.
37. Moturdiy sun'iy e'tiqodi so'ffigi uchun olib brogan kurashi.
38. Fanda Farobiyshunoslik
39. Moturdiyning dastlabki bilimlarini o'rganish.
40. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hisssasi

41. Moturdiyning ustoz va shogirdlari.
42. Farobiyning buyuk faylasuf bo'lib shakllanishidagi omillar.
43. Ahmad al-Marvaziy va uning ilmiy merosi.
44. Al-Marg'inoniyning 910 yillik tavalld sanasining nishonlanishi
45. Hadis ilmining rivojlanish sabablari.
46. Farobiy ijodidagi Bog'dod va Damashq davri.
47. Farobiyning tabiiy falsafiy qarashlari.
48. Abu Ali ibn Sino asarlarining ahamiyati.
49. Nasafiy ilmiy merosining ahamiyati.
50. Berruniy Xorazm Ma'mun akademiyasining raisi.
51. Fanda Farobiyshunoslikning rivojlanishi.
52. Abu Mu'in an-Nasafiy Kalom ilmini rivojlantirgan alloma.
53. Nasafiy Moturdiy ta'limoti davomchisi.
54. At-Termiziyning hadisshunos alloma bo'lib yetishishi.
55. Muso al-Xorazmiyning dunyo faniga qo'shgan hisssasi.
56. Mahmud az-Zamaxshariyning islom madaniyatiga qo'shgan hisssasi.
57. Burxoniddin al-Marg'inoniy O'ra Osiyodagi buyuk fiqshunos ahamiyati.
58. Abu Mu'in an-Nasafiy ilmiy merosining ahamiyati.
59. Marg'inoniyning 910 yillik tavalld sanasining nishonlanishi.
60. Farobiy ijodidagi Bog'dod va Damashq davri
61. Abu Mansur al-Moturdiy buyuk kalom imomi.
62. Mahmud az-Zamaxshariy asarlari va ularning ahamiyati
63. Farobiy hayoti va ilmiy merosi.
64. Ahmad al-Marvaziy va uning ilmiy merosi.
65. Mustaqillik davrida tavalld yoshi nishonlangan allomalar.
68. Ahmad al-Farg'oniyning astranomiya o'ld sakkiz asari va ularning ahamiyati
69. "Kitob al-Qonun fit-tibb" asari tibbiyotdan yagona qo'llanma.
70. ertuniy va Abu Ali Ibn Sinoning ilmiy hamkorligi.
71. "Javomi al-Kalim" asarining xususiyati. (Kaffol ash-Shoshiy)
72. Kalom ilmining rivojlanish davrlari.
73. Abu Mu'in an-Nasafiyning ustoz va shogirdlari.
74. Berruniy asarlarining ahamiyati.
75. Burxoniddin Marg'inoniy va uning "al-Hidoya" asari.
76. An-Nasafiyning "Bahr al-Kalom" asari va uning ahamiyati
77. Xorazmiy Bayt al-Hikmadagi faoliyati.
78. Farobiyning tabiiy ilmiy fanlar haqidagi qarashlari
79. Xorazmiyning algebrik risolasi.
80. Xorazmiyning geografik asari.

Tarix falsafasi va tarix o'qitish metodikasi fanining asosiy qismi
1-mavzu: Tarix falsafasi fanining predmeti, maqsadi va vazifalari

Tarix falsafasi va metodologiyasi predmeti. Tarixshunoslik muammolari. Tarix nima degan savol bo'yicha turli xil tushunchalar: fan, san'at, fikrlashning alohida shakli. Muammoning zamonaviy ko'rinishi va o'tmish konsepsiyasi. Metodologiya tarixiy tadqiqotlarni o'rganish fani sifatida. Metodologiya tarixiy tadqiqotlarni o'rganish fani sifatida. Tadqiqot usullari. Tarix falsafasi va metodologiyasi predmeti. Tarixshunoslik muammolari. Tarix nima degan savol bo'yicha turli xil tushunchalar: fan, san'at, fikrlashning alohida shakli. Muammoning zamonaviy ko'rinishi va o'tmish konsepsiyasi. Metodologiya tarixiy tadqiqotlarni o'rganish fani sifatida.

2-mavzu. Antik davr tarix falsafasi

Yunon-rim mutafakkirlari tarixning tabiiati to'g'risida. Teokratik tarix va afsona. Gerodot tomonidan ilmiy tarixning yaratilishi. Yunon tafakkuridagi tarixga qarshi tendentsiya. Tarixning mavzusi va mohiyati haqida Yunon cha ta'limot. Yunon istionning tarixiy usuli va uning chegaralari. Logograflar. Gerodot - "tarix otasi". Fukidid. Elin davri va uning Yunon olamiga ta'siri. Antik faylasuflar va tarixchilar tomonidan ilgari surilgan tarixga ta'sir ko'rsatuvchi omillar: moddiy va jittimoiy omillar, psixologik, axloqiy va ma'naviy sabablar, inson tabiatining xususiyatlari, tarixiy fatalizm. Tarixni tushunish ellinistik an'anasining Rimga o'tishi. Polibiy "Tarix". Tit Liviyning asarlari. Tatshning "Annallar" va "Tarix" asarlari. Ammian Marsellin - "so'nggi Rim tarixchisi".

3-mavzu. O'rta asrlar tarix falsafasi

Xristian g'oyalarning ta'siri. Xristian tarixshunosligining o'ziga xos xususiyatlari. O'rta asr tarixshunosligi. Tarixning xristian ilohiyoti. Uning asosiy prinsiplari: dualizm, provvidensializm, essatologiya. Tarixning yangi xronologiyasining paydo bo'lishi. Avreliy Avgustin "Xudo shahri to'g'risida". O'rta asrlarda dunyo va odamni his etish. Boesiyning O'rta asrlar Evropa madaniyatining shakllanishidagi o'rni. O'rta asrlar fazosi. O'rta asrlarda abadiylik va vaqt haqidagi g'oyalar. Jamiyat va shaxs. O'rta asr tafakkurining simvolizmi (ramzilligi). Tarixning o'rta asrlar teologiyasida rivojlanish g'oyasi. O'rta asrlardagi tarixiy bilimlarning tuzilishi. O'rta asr tarixshunosligining o'ziga xos xususiyatlari. Ikki jarning paydo bo'lishi - yilnomalar (annallar) va tarix (amallar). 4 monarxiya bo'yicha tarixni yangi davrlashtirish.

4-mavzu. Uyg'onish va marifat davri tarix falsafasi

falsafasi.

Ilk Uyg'onish davri. Uyg'onish davri dunyog'arashning o'ziga xos xususiyatlari. Rennessans gumanizmi. Jamiyat va shaxs. Uyg'onish tarixiyli. Tarixiy vaqning kashf etilishi. Uyg'onish davri tarixiy fikrining asosiy yo'nalishlari. Gumanistlar tomonidan ilgari surilgan yangi tarixiy davrlashtirish - Antik (qadimiy) davr, O'rta asrlar va Yangi zamon.

Tarixning diniy konsepsiyasidan chekinish. Ratsionalistik paradigmaning paydo bo'lishi. Yagona va o'zgartmas inson tabiatiningmuammosi va bundan kelib chiqadigan universal qonnlarni qidirish. Tyurgo va Kondorsening jittimoiy taraqqiyot qonuni haqidagi qarashlari. Tarixiy rivojlanish sharoitida hokimiyat tabiiati, davlat hokimiyati va tartib shakllari haqida turli g'oyalarning paydo bo'lishi. J. Vikoning siklik rivojlanish qonunlari haqidagi g'oyalari. A. Barnav - jamiyat rivojlanishi tufayli qonunlar va munosabatlarning eskirishi. Volter - tarixdagi buyuk shaxsning roli. Monteske - geografik sharoitlardagi farq. Gorbax - "fikrlar dunyoni boshqaradi". Bekonning insoniy bilimlarni she'riyat, tarix va falsafaga ajratishi. Dekart - "tarix haqiqiylikdan gochish sifatida", tarixiy skeptitsizm, tarixning ziddiutilitar g'oyasi, tarix tasavvur o'yinidir. Kartezianlikning paydo bo'lishi. Ziddikartezianlik - Lokk, Berkli, YUm. Ma'rifat davri tarix falsafasining asosiy yutug'i - taraqqiyot g'oyasi.

5-mavzu. Evropa mamlakatlarning Yangi davr tarix falsafasi va metodologiyasi

Ilmiy tafakkur ostonasida. Romantizm. J.J.Russoning jittimoiy-siyosiy qarashlari. I.G. Gerder va uning dunyo tarixi falsafasi haqidagi g'oyalari. Nemis klassik falsafasining tarixiy va falsafiy g'oyalari. I. Kant, I.G. Fichte, F. SHiller. F.V. Sftellingning tarixiy va falsafiy qarashlari. G.V.F. Gegel tarix falsafasi. Tarixiy tafakkur turlari. Tarixda idrok. Tarix asosi. Tarixiy taraqqiyot va erkinlik. Tarixda inson. T. Karleyl - tarixdagi qahramonlarga sig'inish. K.A.Sen-Simon taraqqiyot nazariyasi. Tarixiy materializm. K.Marks. Tarixning rivojlanishi tabiiy-tarixiy jarayon sifatida. Iqtisodiy omilning roli. Ishlab chiqarish kuchlari va ishlab chiqarish munosabatlari. Pozitivizm. O. Kont va uning asarlari. D.G.Nibur. T.Momnzen. L.Ranke.

6-mavzu. Islom ilohiyoti va tarix falsafasi

Qur'onning dunyog'arashi. Tarixning musulmon ilohiyotiga xos xususiyatlari. Dunyo va insonning yaratilishi. Qur'on Koinot, Er, tabiat haqida. Islom provvidensializmi. Qur'on bo'yicha insoniyat tarixi. Islom tarixshunosligining o'ziga xos xususiyatlari. Jittimoiy-siyosiy qarashlar. Abu Nasr al-Forobiy. Uning jamiyat va davlat haqidagi ta'limoti. Jittimoiy hayotni o'rganish, kelib chiqishi, shakllari va turlari. Davlatning vazifalari. Ibn Xaldun va uningjittimoiy rivojlanish nazariyasi. Tarix va haqiqat. Tabiiy olamdagi jittimoiy odam. "Jittimoiy fizika" (Jittimoiy o'zgarishlar nazariyasi). Ibtidoiylikdan sivilizatsiyaga. Nisbiy tenglikdan mutlaq tengsizlikka. Davlat: kelib chiqishi va begonalashuvi. Davlat va iqtisodiyot. Davlat: sivilizatsiyani jonsizlantirish. Siyosiy va jittimoiy sikl. Ibn Xaldunning jittimoiy merosi taqdiri.

7-mavzu. Eng yangi davr tarix falsafasi va metodologiyasi

"Tarixiy idrokn tanqid qilish" natijalari. Postmodern tafakkur uslubi.

“Fayol falsafasi” paradokslari. F.Nitsshe, V.Dilley. Evolyusionizm, A.Bergson. Neokantchilik tarixiy nominalizmi. Baden neokantchilik maktabi: V.Vindelband, G.Rikert. Tarix va raionallik M.Vebering “Tushunuvchan sotsiologiya”. Neogegellik B.Krone. Tarix va falsafa Tarix va tabiat Tarix avtonomiyasi. R.J.Kollingrud. Neopozitivizm tarixiylik bilan beksda K.Popper-tanqidiy raionalizm asoschisi. V.B.Galli, A.K.Danto, X.Feyn. Lokal sivilizatsiyalarning tarixiy konsepsiyalari. O.SHPengler. “Evropaning soʻnishi”. A.Toytbi. P.Sorokin. Inson, sivilizatsiya, jamiyat.

Tarixning ekzisistensial falsafasi M.Xeydegger va X.G.Gadamerning ekzisistensial germerentikasi. X.Ortega-i-Gasset. Diniy ekzisistensializm tarixning kelib chiqishi va maqsadi. K.Yaspers. N. Bertyaev tarixshunosligi. Psixoaanalitik antropologiya va tarix. Z.Freyd, K.G.Y.Ung, E.Fromm. “Aqlning repressivligi” haqidagi Frankfurt afsona. T. Adomo, G. Markuze, M. Xorkxaymer. Fransuz tarixiy maktabi: “Annallar”. L.Fevr, M.Blok, F.Brodel. Y.Xoyzning kulturologiyasi. Fransiyadagi “YAngi falsafa”. J.M.Benua, B.A.Levi, A.Glaksman. Neoprotstant tarixshunosligi. R.Nibur. P.Tillix. Tarixning biologik talqini. L.N.Gumilyovning etnogenez nazariyasi.

Asosiy adabiyotlar

1. Joʻraev N. Tarix falsafasining nazariy asoslari. - T., Maʼnaviyat, 2008.
2. Kollingrud R. Di. Ideya istorii. Avtobiografiya. - M., 1980.
3. Ivin A.A. Vvedenie v filsofiyu istorii. M.: “Mislis”, 2007.
4. Berg M.A. Epoxi i idey. Stanovlenie istorizma. M., 1987.

Qoʻshimcha adabiyotlar

1. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz – Toshkent: “Oʻzbekiston” NMIU, 2017. – 488 b.
2. Mirziyoev SH.M. Tanqidiy tahlil, qatʼiy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi boʻlishi kerak. Oʻzbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari haqida bagʻishlangan majlisidagi Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq soʻzi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar. № 11.
3. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini taʼminlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 24 yilligiga bagʻishlangan tantanali marosimda maʼruza. 2016 yil 7 dekabr / SH.M.Mirziyoev. – Toshkent: “Oʻzbekiston” NMIU, 2017. – 48b.
4. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon, demokratik Oʻzbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bagʻishlangan Oliy Majlis palatalarining qoʻshma majlisidagi nutq / SH.M.Mirziyoev. – Toshkent: “Oʻzbekiston” NMIU, 2016. – 56 b

5. Karimov I.A. Tarixiy xotirasiz kelajak yoʻq. T., “SHarg”, 1998.
- Karimov I.A. YUksak maʼnaviyat – engilmas kuch. T., “Oʻzbekiston”, 2008.

7. Heather Fry, Steve Ketteridge, Shephanie Marshall. A Handbook for teaching and learning in higher Education. -N.Y.-L., 2009
8. John Robert Seleen “Methods of Teaching of History” Ulan Press England, 2011.
9. Azizxodjaeva N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. T., 2005.
10. B.Farberman. “Ilgʻor pedagogik texnologiyalar”. T., “Fan” 2000 yil Karimov I.A. Oʻzbekistonning oʻz istiqloli va taraqqiyot yoʻli. T., “Oʻzbekiston”, 1992.
11. Babanskiy YU. K. “Xozirgi zamon umumiy taʼlim maktablarida oʻqitish metodlari”. T., “Oʻzbekiston”, 1990.
12. Gʻafforov YA. X., Gʻafforova M. G. “Oʻzbekiston xalqlari tarixini oʻqitish usullari”. T., “Universitet” 1996.
13. Qodirov B. Taʼlim tizimidagi islohotlarning maqsad va yoʻnalishlari. T. “Oʻzbekiston”. 1999.
14. Letner I.Y.A. Oʻqitish metodlarining didaktik asoslari. M., 1991
15. Mansurov U. Tarix oʻqitishda mustaqil taʼlimni tashkil etish metodikasi. T., 2019
16. Roʻzueva D. Interfaol metodlar: mohiyati va qoʻllanilishi. T., 2014.
17. Sagdiyev A., Fuzaliova G., Xasanova M. Tarix oʻqitish metodikasi. T., 2008
18. Sagdiyev A.S. Maktabda tarix oʻqitish metodikasi. T., 1978.
19. Safo Ochlil. Mustaqillik maʼnaviyati va tarbiya asoslari. T., “Oʻqituvchi” 1997.
20. Studentkin M.T. Metodika prepodovaniya istorii v shkole. M., 2000.
21. Tarix oʻqitish usullari. Oʻquv-uslubiy majmua. Universitet. 2015.
22. Toshpoʻlatov T., Gʻafforov YA. “Tarix oʻqitish metodikasi”. T., “Universitet” nashriyoti. 2002.

Tarix falsafasi va metodologiyasi fanidan tavsiya etilgan savollar

1. Tarix falsafasining maqsadlari va vazifalari nimalardan iborat?
2. Tarix falsafasi atamasi kim tomonidan fanga kiritilgan?
3. Tarixning aharniyati tushuntirib bering?
4. Tarixning aharniyati tushuntirib bering?
5. Tarix falsafasi: tushuncha va mohiyat haqida nimalar bilasiz?
6. Tarix falsafasining obʼekti va metodologiyasini tushuntiring?
7. Tarix – inson, zamon va makon falsafasi mazmunini tushuntiring?
8. Tarix fanining predmeti nimadan iborat?
9. Tarixiy tafakkur ehtiyoji. Tarix falsafasi va milliy istiqlol mazmunini?
10. Tarixiy jarayon va vorisiylik deganda nimani tushunasiz?

11. Tarixiy ong va tarix tushunchalariga izoh bering?
12. Tarixiy voqea va hodisa mazmuniga izoh bering?
13. Gerodot ilmiy tarixning yaratilishi falsafasini tushuntiring?
14. Yunon istonda tarix fani vujudga kelishi jarayoni qanday kechdi?
15. Tarixchi Tit Liviy merosi haqida nimalar bilasiz?
16. Komeliy Tatsit tarixshunosligi falsafasini tushuntiring?
17. Antik ongda tabiat va tarix antitezasi haqida ma'lumot bering?
18. Teokratik tarix va afsona xaqida nimalarni bilasiz?
19. Ilmiy tarixning yaratilishi to'g'risida ayting?
20. Teokratik tarix va afsona xaqida nimalarni bilasiz?
21. Tarix fani va ahamiyati to'g'risida Yunon ta'limoti?
22. Rim tarixchilari qarashlarini ayting?
23. Yunon -rim tarixshunosligining tavsifiy xususiyatlari?
24. Tarix fani va ahamiyati to'g'risida Yunon ta'limoti?
25. Vaqt haqida tasavvur. Taraqqiyot g'oyasi?
26. Xristian dunyoqarashining tarixiy tasavvurga ta'siri?
27. Avliyo Avgustin – "Xudo shahri to'g'risida". ("Ilohiy shahar to'g'risida"). Ilohiy olam va inson dunyosi. Muqaddas tarix va dunyoviy tarix. "Ikki shahar" to'g'risida ta'limot mazmunini tushuntiring?
28. Xristian tarixshunosligining tavsifiy xislatlari?
29. Avgustin va uning talimotida xristian dinning tasiri qanday?
30. Muqaddas tarix va dunyoviy tarix alamasiga izoh bering?
31. Ilohiy olam va inson dunyosi ta'rif bering?
32. Avliyo Avgustin – "Xudo shahri to'g'risida" fikr bildiriting?
33. Xristian dunyoqarashining ta'siri to'g'risida ayting?
34. Vaqt haqida tasavvurlarni tushuntirib bering?
35. Xristian tarixshunosligining tavsifiy xislatlari ayting?
36. Taraqqiyot g'oyasi?
37. O'ra asr tarixshunosligining tavsifiy xislatlarini tushuntiring?
38. Dunyo va insonning o'ra asrlardagi tushunchalari?
39. O'ra asrlarda fikrlashning ramziyligi?
40. O'ra asr kosmosi. Abadiyat va vaqt to'g'risidagi o'ra asr tushunchalari?
41. Jamiyat va shaxs tushunchasi?
42. O'ra asr tarixi teologiyasida taraqqiyot g'oyasi. O'ra asr tarixiy bilimlarning tuzilishi?
43. Sh.A. Yazdiyning "Zafarnoma"si tarixiy manba sifatidagi ahamiyati?
44. Klavix va uning "kundaligi" tarixiy manba sifatida?
45. Dunyo va insonning o'ra asrlardagi tushunchalari tushuntirib bering?
46. Abadiyat va vaqt to'g'risidagi o'ra asr tushunchalari aytib bering?
47. O'ra asr tarixi teologiyasida taraqqiyot g'oyasi xaqida fikrlaringiz?
48. O'ra asr tarixshunosligining tavsifiy xislatlari ayting?
49. «Avesto» – ijtimoiy-tarixiy hodisa sifatida?

50. Forobiy falsafasi: inson – jamiyat – jarayon mazmuniga izoh bering?
51. Beruniyning tarix falsafasi mazmunini yoritib?
52. Ibn Xalduinning tarix falsafasiga izoh bering?
53. To'g'on va Sharq tarix falsafasini tushuntiring?
54. Axmad Zaki Validiy To'g'on insomiyat tarixini o'rganish va tarix falsafasining nazariy-metodologik jihatlarni ishlab chiqib, qanday tamoyillarni ilgari suradi?
55. Musulmon tarix teologiyasining tavsifiy xususiyatlarini ayting?
56. Abu Nasr-al-Farobiyning ijtimoiy – siyosiy qarashlari tushuntirib bering?
57. Dunyo va insonning yaratilishi to'g'risidagi qanday ta'limotlarni bilasiz?
58. Uyg' omish davri dunyoqarashining tavsifiy xislatlari haqida tushuntiring?
59. Nikolo Makivelli asarlarining falsafiy mohiyati haqida nimalar bilasiz?
60. Uyg' omish davri insonparvarligi falsafasi?

Jahon tarixi kafedrasini muddiri:

J.Sh. Hayitov

Arxeologiya va Buxoro tarixi kafedrasini muddiri:

F.U. Temirov